IOSEPHI GHISLERII ROMANI,
PHILOSOPHIAE, AC MEDICINAE DOCTORIS,
DE EIVSDEM MEDICINAE LAVDIBVS
ORATIO
AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM
ALEXANDRVM PERETTVM
S. R. E. CARDINALEM
VICECANCELLARIVM.

Sanctæ Mariæ in Campitello

ROMAE,
Ex Typographia Antonij Zannetti. M. D. XCVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Ex dono Auctoris

89

ALEXANDRO PERETTO S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO.

Ioseph Ghislerius S. P. D.

PRIMVS hic est ingenij mei partus, quem plurimorum acrioribus quibusdam stimulis in lucem ædere impulsus tibi vni omnibus nominibus iure optimo deberi, Cardinalis Amplissime, è vestigio statui. Et profectò, si optio mihi integra fuißet, nunquam leuissimam rem grauissimis distento negot js viro offerre ausus fu ßem. Verum quoniam eum me esse intelligo, qui tibi maximoperè addictus, ac obstrictus natus sim, non ascitus, vel adoptatus; ita vt, vel in ipso matris vtero detentum in tibi, atque excellentissimæ familiæ tuæ deditissimorum album me nomen dedisse statutum habeam dum aui, & patris mei gloriosa in hoc vestigia vrgere, ac honorificentissimum illud patrimonium tueri velim, quo, vt mihi nullum vnquam dignius, atque præclarius accidit, ita nihil potius fuit, vel antiquius, quàm illud omni studio, omni obseruantiæ genere colere, ac prosequi. Quocirca quando præsens Medicæ facultatis encomium esse mihi prælo committendum, ac publicis imprimendum typis mecum ipse necessariò reputaui, cùm vt nonnullorum meorum hortationibus haud quaquam eßem iniurius, tùm vt aliquibus, qui mecum in philosophiæ stadio conficiendo concurrerunt, consultò me omnium comitatu scientiarum egregiæ, disciplinæ operam nauaßse persuaderetur: malui omnino dum tuo idem inscriberem nomini apud omnes audaciæ mihi notam inurere, quàm apud te vnum hanc officij mei partem prætermittens ingrati animi, quo nihil vtiq. deterius terram procreare scitè Publius Mimus affirmabat. Summus idem huius vniuersitatis Deus, qui sydera,

Lunam, Solem ipsum luminum parentem condidit, ac tutatur, faculam pie fusis aris incensam benignissimè amplectitur, ac mirificè diligit. Idem ab infimi vulgi quisqu lijs oblatis primitijs tantum omnino, & fauebat, & obsecundabat, quantum illustrium heroum, ac summorum principum. Atque vt diuinum omittam exemplar, ad quod licet quisque pro viribus limare, ac informare sedulòse debeat; huiusmodi tamen est, vt vix cumulatè venerari, non dicam æmulari cuiquam sit integrum. Cyrus Persarum rex delatam vltrò sibi sitienti à rusti co proprijs comprahensam manibus modicam aquam regiè, & grata conniuentium oculorum significatione excepit, vt, quod Alexander ille, cui Magni nomen rerum magnitudo gestarum comparauit dicere solitus traditur, vt summi principis est maxima largiri, ita etiam minima non negligere, re ipsa comprobaret. Quibus omnibus, & singulari humanitate tua fretus ijs vnis ignota, qui vel mentem calamitosè amiserint, vel improbè ita humanitati omni nuncium remiserint, vt homines esse desierint; humanitati inquam veræ, ac ingenuæ nobilitatis germanæ, in qua vna, quasi in Lydio lapide Principum, atque illustrium virorum virtutes examinantur, & percipiuntur; volui omnino, vt præcox iste fortaße industriæ meæ fructus exponeretur, & quasi spectaretur ad amplitudinis tuæ lucem; nimirum vbi ipsius fouebitur radijs nequicquam maturitatem omnem desperabit. Plurima abs te mihi beneficia ceciderunt, quæ non modo epistolari breuitate digeri, sed ne disertissimæ quidem orationis concinna, & graui copia exhauriri possint, ac præter cætera ad ipsum Medicinæ studium exacuendum, & excolendum, vt illud, de quo tibi Vrbs vniuersa maximoperè debet, me quoque singillatim deuinciret, per te vnum proximè sumptis doctoratus insignibus mihi datum fuit perillustris, & excellentis D. Ioannis Cecchij viri omni doctrinarum eruditione præstantis, quo vno nostrum æuum nullius inuidum suo iure gloriari, & efferri potest iugi consuetudine frui, colloquijs doceri, doctrina erudiri, exquisita methodo informari, absolutissima praxi confirmari. Da igitur vt abs te eodem, à quo, ceu à Sole radij, vel ab Oceano fluuij, in me omnia sunt profecta beneficiorum genera, ad tantum cumulum præsens accedat, vt scilicet hilari, & grata fronte, quod à me mortalium omnium tibi de me egregiè merito deditissimo munusculum exhibetur aspicias, atque excipias. Vale.

ORATIO

ORATIO DE MEDICINAE LAVDIBVS.

AVGVSTISSIMVM idem, ac prope diuinum, & vobis audiendi, & mihi dicendi argumentum ob oculos viciſsim verſatur, Auditores. Nimirum de Medicæ facultatis laudibus eſt dicendum; de eius inquam ſcię tiæ laudibus, qua opifex immortalitatis, conditor ani morum, huius vniuerſitatis è nullo ſemine excitatæ auctor, & impera tor ſummus Deus; nihil omnino, vel ad gloriam præſtantius, vel ad e- molumentum vtilius videtur mortalibus dilargitus; nihil, quod ma- gis ſuæ quaſi felicitatis æſtu omnium in ſui admiratione̅ animos ab- ripiat, atque abſorbeat; nihil, quod in ſeipſo quaſi in propatulo, vel ſummi Dei effuſiſsimam largitatem in tàm egentiſsimos, & calami- toſos homines, quàm etiam diuino numini, ac muneri ingratos, vel, quod eiuſdem in mortales fœdiſsima primi parentis labe madentes, eoque nomine elementis obnoxios paternę comitatis, atque facilita- tis ſpeciem æquè obijciat. Nihil denique, in quo tàm mirificè proiecto quodam quaſi impetu, & circumfuſo ſplendore ſcientiæ omnes diſtin ctè colluceant, ita vt nō modo ſuis, quæ nullis finibus coercentur, lau- dibus ſit admirabilis, ſed vna etiam ita omnium aliarum ſcientiarum præconia occupauerit, vt quæ omnium doctrinarum feliciſsimo con- curſu, & comitatu ſepta ſuſpicitur auſpicatiſsimum poſtulet ingeniū, in quod omnia ita confluxerint ſcientiarum omnium ornamenta cu- mulatiſsima quadam coaceruatione, vt vberrimè in ea concelebranda poſsint effluere. Vtinam, Auditores, inſigni iſto multiplicis cognitio- nis beneficio ſaltem fluentis horæ intercapedine vſurpato cohoneſta- rer, ac integrum eſſet, dum de diuinæ ſcientiæ præſtantia diſſero, tàm diſertam, & intimo artificio, ac nitore excultam dicendi copiam aſci- ſcere, quàm intimè anhelat cupiditas, ſperarem certè medullitus, at- què in animi penetralibus abſtruſam erga diuinam ſcientiam bene- uolentiam aliquo argumento expromere. Verùm Hylam (quod dici- tur) me vocare optimè intelligo: non tamen par eſt fluuij curſum de- torquere: infantiſsima potius, quàm nulla prædicatione variæ huius,

& exi-

& eximiæ ſcientiæ laudes perſtringendas duxi, quippe quæ ab eo maximè exiguntur, à quo maximè coluntur. Quod ſi conferto illo, atque compreſſo dicendi genere præclariſsimis conatibus opportuno copioſa tùm verborum leporibus, tùm magnificis ſententiarum momentis eloquentiâ commiſto res haudquaquam agetur: nouiſtis tamen optimè in fictilibus vaſis theſauros fulgere, in ipſis obſcuritatis ſordibus pretioſa clareſcere, atque obnubilo cœlo Solis egredientem aſpectum fulgentiore quodam ſplendore dilucidius eniteſcere. Nobilis diſciplina ſuis fulta præſidijs ſua ſe ſuſtinet mole, atque ita omnes panegyricos, artificioſa encomia, facunda præconia, longiſsimo ſuperat interuallo, vt eloquentia ipſa, ſi de ea magnificentius, ac byſsinis illis, quæ Artaxerſis, & Cyri mater præcipiebat verbis loqueretur diuina ipſius ornamenta proſequi poſſet, non aſſequi, inchoare, non perficere, aggredi, non euadere. Id ipſum igitur, quod honorifico ſilentio venerari potius, quam vllo locupletis, atque illuſtris orationis ambitu complecti quiſpiam poſsit, quoniam interdum eſt commendandum, non omnino eſſe à ratione auerſum cenſui, ſi eam diſciplinam ad quã addiſcendam omni, quod dicitur, telorum genere, omni ingenij conatu ſum obnixus, ſtuderem, ſi non cumulata, aliqua, ſaltem ſtudioſi animi obſide laudatione commendare, ne veluti alter Tantalus in infinitum diffuſa glorioſæ ſcientiæ vbertate, dum verſatur ingenium nullo vſu torpeſcat, ac crucietur. Curſim igitur nonnulla delibabo de Medicinæ cùm nobilitate, tùm vtilitate, quibus vtriſque, & fauere, & ſeruire tàm proprium eſt, quàm ingenitum. Tergratas veſtrum mentes Auditores, teretes, ac religioſas aures, vel nulla concinnitate elaboratæ orationi meæ adfuturas conſtantiſsimè pollicetur argumenti dignitas, quo nullum acroama lenius, atque iucundius in aures illapſum, & ſenſibus infuſum Auditorum animos demulcere, allicere, ac rapere ad ſe ſe conſueuit.

Et profectò cum ad ingenuam, & perilluſtrem Medicæ facultatis nobilitatem ingenij acies perluſtrandam defixo intenditur, atque acuitur obtutu, ſiue ſe ad ſui natalis vetuſtiſsimum ſplendorem referat lucem ipſam æmulatum, cum luce propagatum tot ſæculorum ſerie, quot perenni conſtantiq. viciſsitudine præextitere, quot præſenti fluentia connectuntur philoſophorum inſtanti intelliget. Enimuerò non prius luminibus dignatum ſe eſſe immortalem Deum mortalis cognouit, quàm è veſtigio vbi, vel ſeipſum circumſpexit, vel alia omnia, quæ huius vniuerſitatis ambitu coercentur, & eadem, ſeque ipſum fluxæ, atque ad interitum properantis, vitæ calamitatibus obiectum, elementorum iniurijs expoſitum, elanguido, & ægerrimo corpore cõſtare percepit, illico illius ergo beneuolentiæ, quã diuinum numen

erga

erga homines, erga ſuos inquam perduelles exarſit, in pleriſque etiam
glorioſæ huius diſciplinæ non obſcura lineamenta, & notas fuit con-
ſpicatus. Nimirum in calamitoſam, & fœdiſsimam labem, ex puriſsi-
ma, ac felicitatibus omnibus vſquequaque circumfluente ingenita, &
animi, & corporis immortalitate, atque innocentia delabentem, ac
demigrantem hominem, non modo ſummis bonis diſpoliauit, ac ab-
rogauit (neque enim par erat, vt impunè eſſet diuinum numen per
ſuum ſcelus infenſum, & ſupplicio careret; qui non careret crimine,
vel aduerſus eum non omnia conſpirarent, qui ab omnium condito-
re defecit) ſed ſquallentem, & ingloriam vitam ab ipſis lachrymis au-
ſpicantem; cuius vniuerſum curſum præſtantiſsimus quidam Philo-
ſophus morboſam periodum appellabat, continentibus periculis, mo
leſtijs, doloribus, ægritudinibus cõſtipauit; ita vt ſexcẽtis ærumnoſiſ-
ſimis mortibus præmeretur, atque excruciaretur, ante extremã, quæ,
& ſpiritũ adimit, & oculos claudit. Huiuſmodi, & ſæuiora ſtipendia ta-
bificum virus noſtri ſceleris promerebatur: noluit tamen diuinus ar-
tifex tàm inſigni artificio, tàm apta collocatione, & cohærentia ope-
roſa mundi mole cõquiſitiſsimo ornatu extructa ad vnum hominem
delicijs omnibus augendum, omni acceſsione, & corolario felicitatũ
beandum calamitoſam noſtri conditionem commiſeratus, ita omnia
incommoda quaſi eruptione facta, vſurpato communis ſyderis aſpe-
ctu, nos adoriri, vt mors ipſa ad auertendos, & propulſandos tàm ce-
leres, ac truces impetus expeteretur veluti apex, & meta votorum: no
luit omnino, vt quæ hominis gratia ſunt effecta, hominis cauſa perde-
rentur, voluit plurima incommoda plurimis commodis compenſare:
nõ decebat tamen, vt ea nobis vltrò mancipata, obærataquè otioſi ex-
periremur: ſed optimè etiam nobis videbatur conſultum, ſi eadem in-
tegrum eſſet, vel quaſi labentia præripere, fugientia vrgere, ad ipſarũ
cognitionem pleno, ac laborioſo gradu contendere. Libuit igitur ſum
mo omnium ductori, vt in hanc lucem opis, & conſilij planè nudi edu
cti diſciplinæ illius, quam Medicinam vocant induſtria, ſolerti labo-
re, aſsidua agitatione, & inueſtigatione euaderemus, & iſthæc ipſa
pręſtãtiſsima munera eſſent ingratis hominibus laborioſiſsima prius
onera, quæ vnius iſtius facultatis præſidio (dum puriſsimi cryſtalli
ritu receptam multiplicis cognitionis lucem ad noſtros vſus mirifi-
cè tranſmittit, & copioſiſsimi inſtar fontis immenſam propè innume
rabilium rerum cognitionem hauſtam transfundit in omnium vtili-
tatẽ) aſsiduè leuare, ac quaſi excuſſo iugo propulſare, prohiberequè
liceat: ita vt ob parentalem humanitatis labem in hac continua ad-
uerſarum rerum altercatione, quaſi in compedibus, & ergaſtulo de-
tenti, nihil æquè ſecundũ, nihil iucũdum experiamur ac Medicinam,

quæ

quæ siue animum sciendi cupiditate æstuantem oblectare velimus, præsto omnium quasi doctrinarum amictu circumuestita adest, siue fessum recreare, nulla tàm longinquo abscessu à nostro aspectu oblitescentia, quæ ad sui gratiam non aucupetur. Vtinam possem per alia omnia suarum quasi laudum spatia excurrere, & euagari, ac temporis angustia non præcideret consilium; mundi illum spectatorem, quem sapientem appellabat Pythagoras vnum esse Medicinæ cultorem facilè ostenderem, qui gemmeam, & opulentissimam naturæ suppellectilem à nostri cognitione semotam intra angustissimos, deuios, inaccessos sinus abstrusam, & humatā ab auaræ quasi naturæ manibus extorsit, non modo ad curiosos animi motus agitandos, si non sedandos, verum etiam ad eosdem superstites, atque incolumes ab imminētibus, & ingruentibus ægritudinum, quasi insidijs fouendos, & præcauendos; quod, vt vni singularius est, eò censendum est præclarius. Vetustissima igitur, vt eò detorqueatur oratio, vnde discessit, est Medicinæ nobilitas, atque ab ipsis mundi incrementis longissima abeuntiū, ac redeuntium sæculorum serie ad nostrum æuum ita continuata, vt non prius suauissimæ huius lucis vsura, quàm præstantissimæ scientię suorum bonorum opportunitate optimæ, nostrarum calamitatum necessitate salutaris commodo, & bono frui cœperimus. Quòd si, vel nomine ipso lucis, & nobilitatis, vt obscuritatis, & ignobilitatis alterni sunt recursus profectò, vel cum ipso nobilitatis primo satu Medicæ scientiæ nobilitatem elicitam, vel Medicinam ipsum nobilitatis nomen præuenisse planè, Romanèq. est asserendum; ita vt præclarissimâ scientia suo iure ipsa sit quid nobilitate nobilius, doctrina eruditius, amore ipso iucundius, atque amabilius: nimirum cum ipsa luce oriri eam voluit Deus, vt eandem æquè ac lucem coleremus, ac dum prima ob oculos versaretur, ob eos scilicet, qui (quod Plutarchus aiebat) ita duces sunt, & antesignani amoris, vt nihil omnino adeo ad animum sauciandum, & inflammandum ęquè valeat, ac aspectus; prima etiam mentem nostram quasi arcem inuaderet, dum mutuus quidam in ipsa proponeretur, & amor nobilitatis, & ingenua quędam nobilitas amoris. Optimè iam vobis omnibus opinor, Auditores, comperta est, persuasaque Medicinę nobilitas ab ipso lucis exordio inchoata, & perfecta, vt dum pręclarorum virorum momenta rerum suis ponderibus examinantium acies acutissimas vulneraret, eorundem etiā sensibus omnibus infusa animos conciliaret, in quos vehementissimè illaberetur, ita vt suo iure sit affirmandum ipsam tantum cęteris scientijs pręstare, quantum visus cęteris sensibus, sol luminibus, prudentia virtutibus, atque vt ęditissimum, & clarissimum hominis locum oculos, ita summum scientiarum fastigium Medicinam tenere

Plutarch. Sympos. li. 5. quæst. 7.

tenere sit vtique censendum: quod ita egregiè intellexerunt maiores nostri, vt non Rhetoricæ artis inuentorem Empedoclem, non Dialecticæ Zenonem Eleatem, Eticæ Socratem, naturalis Philosophiæ, siue Gymnosophistas, siue Magos, siue Græcorum aliquem, non Sphæræ Archimedem Syracusanum, Astronomiæ Atlantem, Dialogorum Platonem, vel Alexamenem; non Musicæ, siue Tubal Hebræum Lamech filium, siue Anphionem; Poeticæ Mosen; solutæ orationis Pherecydem Syrum; Grammaticæ Epicurum; Architecturæ Cain, & Tubal, quorum primus oppidum, alter tabernaculum condidit, Picturæ apud Aegyptios Gygem Lydium, apud Græcos Pyrrhum Dædali filium, fingendorum simulachrorum rationis Prometheum; non auri ipsius, in quo quærendo adeo semper omnium hominum desudauit industria Cadmum Phœnicem; non aliarum denique disciplinarum, & rerum primos auctores Deos sunt opinati, sed solam Medicæ scientiæ primam originem à diuinitate manasse non modo fama percrebuerit, sed certissima opinio omnium animis insederit. An fortasse, quòd tantum alijs scientijs præstare videbatur Medicina, quantū æterna interituris, corpori animus, Deus ipse mortalibus? vel quòd summum opus summo debebatur artifici, & singulare beneficium, vel vni Deo, vel vni diuino spiritu afflato homini? vel quia, in quo omniū virtutū magister Deus se se nobis plenissima manu effudit, in eo etiā planè, & plenè à nobis sit recognoscendus? Medicinam igitur ad omnium morborū, quasi phalanges, ad nostrū corpus demoliendum admotas, ad omnium denique impressiones comprimendas, atque frangendas á summo cœlo, ceu ponte demisso ad cōmune hoc sollicitudinum diuersoriū, & mortis hospitiū delapsam; vt quæ de omnibus benemereretur, omnium animos arctissimè sibi obstrictos deuinciret, ac dum vnius occupatio omnium otio seruiret; omnium etiam otia vnius studerent, ac deberentur laudationi. Medicinam inquam igitur, siue Hebræi, siue Aegyptij, siue Græci olim bonarum artium studijs florentes omnes populi diuinum esse munus sunt opinati. Primi enim Adam diuinitus edoctó adiudicant Alteri ipsius potius cultori, quàm auctori Mercurio, Tertij Apollini, & Aesculapio eiusdem scientiæ peritissimis. Præterea Osirim Aegyptiorū regem ob huius scientiæ peritiam pro Deo habitum & cultum. Mitto Machaoni medico, quem Deo æqualem libro quarto Iliados appellat Homerus à Messenijs fato functo anniuersaria stata, sollemniquè cæremonia oblata sacrificia, nuncupata vota, eiusquè filios Nicomachū, & Gorgasum Reges designatos, ac renuntiatos. Præterea Hippocrati eosdem habitos, & decretos honores, quos Heroi Herculi; Galenum ipsum à nonnullis pro Deo cultum, si Eusebio Cæsariensi credamus.

Euseb. Caesariensis li. Eccl. hist. 5. cap. ult.

Omitto huius generis alios quàmmultos: neque enim sunt omnia, quę suppeditantur intexenda. Ad Medicinæ inuentum redeo: fuit igitur huiusmodi, vt conceperit diuinitatis opinionem; quæ excitata opinio ab ipso lucis exordio, vt constans persistat in instituto oratio virtute præstantibus hominibus persuadebit. tàm antiquum esse Medicinæ inuentũ, quàm diuinum, atque homines in ipsa veri Dei ignoratione, quasi in miserrima nocte sordescentes; Medicinã tamen ab altissima illa cœli regia, & beatarum mentium concilio in infimas istas ædes ærumnarum nomen dedisse constanter ita fuisse arbitratos, vt verum auctorem, ac Deum nescientes hominibus impiè diuinitate ab ipsis donatis arrogarint, vel diuinis etiam ipsius peritissimos mortales sint honoribus prosecuti, quod porrò quàm turpe est, tàm eorum pœniteat, pigeatquè, qui tanto beneficio, vel vti noluerunt, vel maluerunt abuti. Illud igitur sit exploratissimum primum mortalium parentem medica scientia humanæ vitę tutissimo asylo, & munitissima arce á summo Deo fuisse instructum, inde per manus traditã, & quotidie magis studio, ac diuersorum labore excultam.

Cæterùm iam gratissimum vestrum hoc silentium, Auditores, antiquissima Medicinæ sobole aliqua ex parte delibata videtur postulare, vt ad nobilitatem cognitionis in scientijs summoperè expetendam delabatur oratio. Quæ nobilitas ita in hac eminet disciplina, vt non tàm proprium sit elementis in suis sphęris, neque grauia esse, neque leuia, posse circulari, & mutua quadam vicissitudine alia euadere, ac intorqueri in alia. rebus naturalibus materia, & forma constare; meteorologicis gigni, vel ex vapore, aut ex exhalatione, quantum ipsi in vna omnium rerum cognitione, tamquam in proprio regno conquiescere; non tàm denique proprium sit infinitis indiuisibilibus in vno illo Philosophorum continuo existere, omnibus lineis á circumferentia circumductis centrũ petere, sub obliquo, siue Zodiaco Mathematicorum circulo Planetarum motus cõflari, in mare fluuijs omnibus influere, sursum leuibus, deorsum grauibus omnibus ferri, quàm omnibus scientijs, vel ab hac vna facultate prodire, vel in hanc vnam admirabili quadam consensione, atque connexione concurrere, & commigrare, vt quemadmodum ex varijs modulatè canentibus vocibus mollis quidam, & iucundissimus ex plurium numerosa illa vocularũ flexione concentus efficitur; ex fidium, lyræ, organorum coniuncta agitatione, modò graui, & concisa; modò acuta, & crebra; modò inflexa, & media suauissima quædam symphonia, atque harmonia ad rapiendas & demulcendas aures conciliatur; ex varia cœlestium orbiũ conuersione, & motu, quo vicissim ita alij rapidissimo cursu; nõnulli opposito; alteri obliquo; alij remisso, ac tardo cientur, vt diuersis circumuo-

cumuoluti polis sibimetipsis videantur reluctari; aptissima tamē extremis quasi eundem in cadendo sonum referentibus ex dissimili illa concordia collocatio, & cohærentia partium à toto, atque admirabilis quędam naturę vis, & intelligenda, & suspicienda proponitur. Ex ipsa elementorum dissymbola proprietate, symbola combinatione tàm opportuna suppetit corporum naturalium generatio, & mixtio. Ex temporum in anno cōficiendo quatripartita mutatione tàm multa terræ munera, & commoda suppeditantur. Ex stata denique, constantiquè diei, ac noctis periodo tàm rata, & appositè partita distributio ad animalium salutem diutius propagandam deriuat, & proficiscitur; tantum bonum, & commodum in medium partitum recognoscitur, partim ad defatigatas vires reficiendas, partim ad vegetiores, alacrioresquè nos reddendos ad omnia cùm obeunda, tùm subeunda negotia; ita omnino ex scientiarum omnium felicissimo nexu in hac facultate construenda absolutissimum, & diuinum quid efflorescat, atque eluceat, rursusquè ex vna ipsa concinens, & congruens quidam mortalium necessitati disciplinarum, atque vtilitatum omnium congressus manet, ac obueniat, ita vt, si quæ scientia excogitari possit, in qua encyclopedia illa Græcorum, idest orbis omnium scientiarū aduertatur, hanc vnam esse Medicinam suo iure sit affirmandum. Et profectò par erat, vt quæ scientia naturæ est felicissima ministra naturā, ex dissimili rerum concordia interuallis iuncta disparibus temperatum, & opportuno quasi ambitu comprehensum quid elicientem ęmularetur dum in seipsa, quasi in orbe inclusis scientijs omnibus ab earū circūflexo ambitu pręclarissima quęquè homini per momenta percunti pręsidia, & opem ferentia eximeret, atque doceret, vel quæ vna omnium corpora omnibus tuetur, ac tutatur adiumentis, eadem etiā, vt circulum omnem absoluisse, & omne, quod dicitur tulisse punctum videretur, animum scientijs omnibus aleret, ac illustraret. Scientias igitur omnes Medicina quasi ferax, & opimum solum e x sese fundit, Auditores. Et primò peritus Medicus est, dum congruè voces connectit, suæquè mentis enunciat conceptus Grammaticus. Eloquentissimus Orator, dum ordinatè, ornatè, copiosè, eleganter, eruditi ingenij fœtus litteris mandat excudendos ad publicum cōmodum, quod ita appositè, concinnè, & cumulatè à nonnullis cùm Græcis, tùm Latinis fuit actum, vt profectò verborum, ac sententiarum ornamenta in suis emissis libris vsurpata suo iure ita certent cum exquisitæ, & planè reconditæ doctrinæ eruditione, vt propè diuinum quid redoleant; præterquàm quod hic missas facio assiduas Medicorum consultationes, quas collegia vocant, in quibus præter grauissima ex disciplina deprompta præcepta studiosè elaboratam, & elucubratam quandam

etiam profitentur eloquentiã, ita vt verè in ijs illam inuenias facultatem, quam Rhetorum, ac Oratorum princeps Tullius copiosè loquentem sapientiam appellabat. Dum quæquè diuidit, inuenit, distinguit, diffinit, iudicat, rerum veritates indagat, intellectum ipsum, & rationem ratione moderatur. Contradictoria, opposita, contratia, subcontraria, subalterna, ambigua, antecendentia, consequentia, & alia huius generis distribuit, ac inuestigat, vera secernit à falsis, de omnibus rectè ratiocinatur, acutissimus Logicus; ita verò Logicus esse debet, qui medicinam profitetur, vt Medicũ, qui ipsa careat, tamquã voraginem esse fugiendum, noster asserat Galenus. Dum sedulo motus, & exortus syderum, quod emolumentum, quod detrimentum humanis possint corporibus communicare perquirit, Astronomus: facultas verò Astronomicæ adeo medicinæ conducit; vt, qui ipsa omnino careat, vix Medici nomine dignus sit censendus, cum absque ea, neque prædicere, neque curare cum ratione queat, quod sępissimè, omissis alijs auctoribus, noster Hippocrates in libro de aere, aquis, & locis repetit, ac exaggerat: non modo enim pharmacis propinandis fortibus, venæ sectioni, & alijs medicamentis nonnulla sunt suspecta tempora, vt solstitia, ęquinoctia, & alia multa; verum etiam quàmmulti morbi, ex cœlesti causa in hominibus generantur, vt ex eclypsibus, & Martis cum Saturno coniunctione, & alijs, quæ licet possint nostris corporibus ægritudines communicare, sedulus tamen, & eruditus Medicus, dum non sit Astronomiæ ignarus, facile eas pręcauere, & euitare potest; vt optimè Ptolemęus de eiusdẽ disciplinæ vtilitate loquens, testatur. Mitto cœlestia signa, quę singillatim nostris pręsunt membris: nimirum Aries capiti, & faciei; Taurus collo; Gemini brachijs, atque humeris; Cancer pectori, pulmonibus, stomacho; Leo cordi, ventriculo, iecori, dorso, & costis posterioribus; Virgo intestinis, & fundo stomachi; Libra renibus, femori, atque natibus; Scorpio genitalibus, vuluæ, matrici, ano; Sagittarius femori, atque subinguinibus; Capricornus genibus; Aquarius cruribus, tibijsquè; Pisces pedibus pręesse traduntur. Silentio inuoluatur singillatim quamlibet Planetam nonnullas corporis partes regere. Sic Sol caput & cor, Mercurius linguam, & os; Saturnus splenem; Iupiter epar; Mars sanguinem; Venus renes, & genitale semen; Luna Stomachum ab Astronomis gubernare traduntur. Prętereo à duodecim cœli domibus distributum nostrũ corpus. Sileo quantum Lunę varij aspectus, congressus, affectiones, tùm ad salutem, tùm ad perniciem humani corporis pertineant; ex quo vno Poetę ipsi, qui pretiosam veritatem falso contegunt mendacio Dianam venatricem fingunt, eamquè suis sagittis sæpissimè homines de medio tollere scribit Homerus, cum vna, quod Astronomi re

Galenus de constit. art. med. c. 9.

ferunt

ferunt instar speculi sit, quod omnium Planetarum lumina à se depellens in nos iaculetur. Ex quibus omnibus facile quispiã colligat, atque vt exploratissimũ habeat, cum cœlestia corpora lumine, motu, influxu in hęc inferiora agant, ac plurimũ omnino cùm ad vicissitudinem generationũ, tùm ad alternanda, temperanda, fouendaquè corpora sublunaria possint, vt ex hoc vno tàm vtique scitum, quàm tritum sit Aristotelicum illud, *Sol, & homo generant hominem*; non modo summoperè conducibilem, sed necessariam esse Astronomiam medicinę. Dũ ventos, anni constitutiones, pluuias, cometas, & huius generis meteorologica alia, quę vt secunda ęgritudinum insidias ab hominibus naturę sponte ad eas propendentibus propellere, sic aduersa in earundem, quasi scopulos possunt appellere non mediocri meteorologicorum peritia pollet. Dũ ex varijs regionibus diuersa in cõmune cõmodum accersita congerit, earumquè distinctos situs facilè rimatur quò ab alijs distributè, partim calida, partim frigida, partim tẽperata excerpat, eximius censendus est Geographus, & Cosmographs. Dũ pulsuum ad numerũ dimensiones metitur Musicus. Dũ ędiũ molitur salubres structuras, quibus quęquè sint ventis, cui aeri exponenda docet, peritissimus architectus. Dum, vel omniũ morborũ numeros, vel cuiusuis ęgritudinis certis inuadentis periodis interualla; & accuratè dies illos ad verè pręsagiẽdum necessarios, quos criticos, decretorios, indices & contemplabiles appellant medicè supputat, & quęquè symptomata, quasquè crises quasi calculo subducto vicissim inter se se collata, & numerat, & aduertit leui saltem aliqua, si non cumulata Arithmeticę cognitione, necesse est vt sit instructus. Dũ prętẽrita perscrutatur, vt pręsentibus opituletur, & maiorum inuenta pręsentibus connectit, vt optimo habito delectu optimè laborantibus cõsultat, non exigua historiarum cognitione, quam vitę magistrã & veritatis lucem sapiens quidam appellabat florere est dicendus. Dũ rimatur corporis naturalis principia, causas, affectiones, & huius generis alia Philosophus. Vbi genus sanorum omniũ, quod suum est pręcipuũ obiectum, fluxisse à summo illo ductore, atque fundatore (qui vt ab omni sceleris cognatione longissimè est secretus, ita vnus eorũ tabificum virus potest eluere, eorum insitas stirpes, non modo aliqua ex parte excindere, sed penitus euellere) secum ipsa attentius reputat, atque ab ijs, quę intuetur ad ea, quę aspectu nostro diffinito cernere nõ licet intelligenda aspirat, Theologus euadit. Iuris prudentiam, quam suo iure rationis filiã finxere maiores nostri, omitto, vt eam, quã omnibus, qui ętatem ad ratum, & certũ quasi perpendiculum, ac normã traducere velint, non modo maximopere consentaneã, sed necessariã esse, nemo mentis compos vereatur, pręterquã quòd Tullius nõ modo

benè

bene dicendi,sed etiam sciendi eruditissimus auctor,eandem ita Philosophiæ arrogat,vt ex intima Philosophia depromptā,& iugiter hauriendā asseueret,& iure optimo: quo pacto enim leges ij tradere potuissent,qui naturę leges ignorassent? ex intima inquam Philosophia ingenua medicę facultatis alumna, quę ita à Medicis ad suam facultatē limandam,& perficiendā fuit inuestigata,vt quemadmodū margaritam sine pretio,& splēdore,viuū animal sine animo nequeat quispiā naturaliter inuenire,ita omnino verum sine Philosophia Medicum nulli par sit effingere. Omnes igitur ita in seipsa, quasi in egregiè cælato,atque tornato annulo pretiosos lapillos scientias mirificè cōtractas,& colligatas ostentat Medicina,vt preclarissimū illud naturę miraculi nomen adeptū in gemma quadam Pyrrhi Epirorarū regis annulo illigata artificiū nouem Musarū choro discurrentibus, & serpentibus maculis distinctè in ea insculpto superare videatur,atque veluti in leuissima re,nulliusquè vsus maximum,& singulare quid visa est effecisse,ita in pręclarissima quid ipso maximo maius,admiratione admirabilius procreasse,sit vtique censendū,in quo tamquam in pretiosissima pyxide,non vnā Homeri Iliadē, vt in Darij opulentissimo scrinio effecisse traditur Alexander Macedo, sed suos omnes absolutissimè cōgestos thesauros collocaret;ita vt iure optimo doctissimus Porphyrius eandē,non singularium,sed vniuersaliū scientiam appellarit. Vester,Iurisconsulti,Iustinianus,cuius singula verba sunt pręgnantia, singulę sententiæ sunt leges omnium,affirmet scientiarum parentem; Quintilianus sacram rem nuncupet; grauissimarū auctor sententiarū Cassiodorus vnam affirmat medicinam excellere,ac eminere inter vtilissimas res,quas ad necessitates mortaliū leniendas, ac tollendas diuina tribuit natura. Tiraquellus facundissimus,non modo iurisperitus,sed pulcherrimarum rerum scriptor,Medicina nullā omnino doctrinam vtiliorem,magis necessariam,magisquè conducibilē hominibus traditam fuisse asserat; Lucianus appellet Deorum doctrinā; Diuus Hieronymus Dei opus. Quo eodem laudationis genere pluribus ante sęculis mortalium omniū sapientissimus, non à Pythiæ oraculo habitus,vt Socrates,sed à summo Deo effectus Salomon vsus fuerat. *Altissimus* (inquit ipse) *de terra creauit medicinam, & vir sapiens non abhorrebit illam*. Nolo temporis angustia pressus in huiusmodi alijs exaggerādis laudationibus,tùm ex sacris litteris,tùm ex varijs auctoribus depromptis diutius immorari. Nolo immoderatius vestra facilitate abuti:non ero tamen ita suscepti argumenti dignitati iniurius, vt Homerum,alijs prætermissis testibus, tacitum omnino abire sinam, qui vt iugiter consueuit paucissimis maxima complectens, ita de Medico loquitur:

Iustin. in proemio ff. in fine.
Quintil. declamat. 108.
Cassiod. li. 6. epist. variarum.
Tiraquel. c. 31. de nobilitate.
Lucian. de Medico abdicato.
D. Hieronym. super Isai. c. 38.
Eccles. 39.

ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Medicus enim vir multis æquabilis alijs. Et alibi.

ἰητρὸς δ' ἕκαστος ἐπιστάμενος περὶ πάντων ἀνθρώπων.

Medicus autem quilibet sciens supra omnes Homines.

Homerus lib. 11. Iliados.

Homerus lib. 4. Odyssee.

Vnus igitur Medicus tamquam Prometheus alter omnes omnium scientiarum formas induit, ac diuina illa Platonis harmonia gaudet, ità vt, quod Tacitus de Oratore inquit, huiusmodi eum esse debere, vt quemadmodum miles omnibus armis instructus in aciem, sic ipse omnibus disciplinis eruditus in forum prodire possit, tanto verius, quãto ęquius de Medico sit affirmãdum; tantoquè inquã omnino sit verius, quãto charior est vita fortunis, atque homines remedijs magis, quàm facundæ orationis ostentatione, & ex morbis euadunt, & valetudinem tuentur. Ecce igitur vobis iàm, Auditores, à me summa tantum copiosissimi argumenti fastigia cursim persequente, si non expressa, leuiter saltem adumbrata venustissima gloriosę disciplinæ imago omnium doctrinarũ, quasi pigmentis nitens ad educendam, & cõflandã expletam quandã vnius quadratę, & ad coronidem, quod dicitur ductæ scientię formam. Videtis iam maris instar medicinàm in omnes scientias influere, ab omnibus recipere. Videtis quàm quasi certatim luculentissimam vnam facultatẽ aliæ omnes ingenuę facultates studeant insignire. Et profectò decebat vni scientiæ quasquè alias singillatim sua pendere, & conferre quasi tributa; à qua vna earũdem essent prima iacta fundamenta, atque excitata initia. Nimirum cùm rationi, tùm sensui ipsi summè consonum videtur scientiarum omniũ exordia à Medicina ducta, & auspicata fuisse, ab ea inquã, quæ vt affatim, assiduequè mortalium incommodis consulat, quæquè inuestigauit cõmoda, atque inde maturitatem quandam nactas quorundam singularium fuisse singulares scientias effectas. Verũ vt magnę laudi vertẽdum est Medicinæ egregias huiusmodi, quasi filias produxisse, sic vicissim ijs tàm singularis, & præclarissimę matris filias esse magnificum planè sit, atque gloriosum. Aequum igitur erat, vt eam ornarent omnes, à qua non modo sua omnia essent ornamenta mutuatæ, verũ etiã ipsius beneficio hominum ingenia in earundem laboriosa inuestigatione, & studio robur, firmitatem, constantiã contrahunt, ac tuentur; ita vt non tàm referre gratiam, quàm petere; non tàm vetus beneficiũ dissoluere, quàm nouo videantur obstringi, & duplici quasi versura facta vetera congiaria, non modo compensare, sed nouis cumulare. Regium sanè, ac regia scientia dignum eo frui imperio, vt dùm summa quęquè maximoperè sunt ipsi deuincta, maximoperè adhuc de ijs pos-

Cornelius Tacitus, dialogo an sui saeculi Oratores antiquiorib⁹ concedant.

sit benemereri; ita vt dũ referre gratiã velint beneficio se nouo obstringant, vetere non absoluant. Cæterum non modo Medicina aliarum scientiarum enitescit ornatu, sed vna ipsa sibi vni adiudicata tàm immensa rerum cognitione excellit, vt alias disciplinas tamquã Oceanũ fluuios absorbere, vnaquè plura alijs omnibus simul connexis, & comprehensis scire, & callere videatur, ita vt suo iure exactiorũ iudiciorũ calculis, inter alias bonas artes ipsa veluti totum quid inter partes emineat. Quò factũ fuit, vt nodosum baculum manu comprimentem Aesculapium antiquitus depingerent, vt scilicet indicarent Medicinã tàm multiplici esse, & cognitione, & difficultate obstructam, atque circumplexam, vt eam non nisi longissimo experimento, ac studio cuipiam assequi integrum esset. Quid enim, vel operosius, vel illustrius excogitari potest, quàm vnum hominẽ vnius beneficio facultatis, ita omnia naturæ arcana patefacere, obscura illustrare, vt nihil tàm sit in abditissimis terrę cauernis humatum, & sepultum; in imis maris vadis, atque alueis immersum, intra animaliũ corpora abstrusum, quod idem exauarę, quasi naturæ manibus erutum, effosum, extortum in communis syderis aspectum, atque vsurã non proferat ad hominum miseram conditionem subleuandam, & in suauissimæ sanitatis libertatem afferendam? Hinc tot humanæ vitæ pręsidia ex metallis, quæ septem pręcipuè chymici ex numero planetarũ asserunt, auro, argento, ære, ferro, plũbo, stamno, argẽtouiuo; tot alia ex alijs, siue metallis innatis, cuiusmodi sunt variæ æruginum differentiæ, vt sunt rasiles, scoleciæ, siue vermiculares, santernæ, siue chrysocol'æ, cerussæ, quas vstas sandyces appellant; siue ab ijs in fornacibus artificiosè secretis, cuiusmodi sunt Stomoma, siue acies, flos æris, squama æris, scoriæ, diphryges, raminę, helcysma, lythargiros, chrysitis, argyritis, molybdena, quę plumbago & galena appellatur. Ex alijs, quæ in ijsdem sublimatur cuiusmodi sunt Cadmiæ differentiæ, vt botrytis, onychitis, Placodes, Zonitis etiam appellata, ostracitis, Pompholyx, & spodium: ex medijs inter metalla, & lapides, cuiusmodi sunt sulphur, antimonium, pyrites, quem Marcassitam vulgo appellant, calamina, zaffera, magnesia, & alijs huius generis, quæ velle numerosius percensere, neque tempori, neque loco, neque egregiè vestrum omnium in me audiendo facilitati esset consentaneum. Hinc metallico prætermisso argumẽto, vt alia nonnulla breuiter, & celeriter percurramus, quæ Medici hominum saluti prospicientes subtiliter perscrutantur, tàm magna, tãquè præclara emolumenta sumuntur ex pretiosis quàm multis lapillis, vel intra animalium corpora retrusis, cuiusmodi est lapis bezoar, intra caprę syluestris apud Indas intestina abditus ad venena necanda, vel lapis, qui in Tiburonum pisciũ capitibus, quibus Indarũ quo-

que Mares affluunt ad nephryticos dolores sedandos, Aetites in aquilarum nidis, sine quibus aquilæ, vt inquit Plinius haudquaquam parere possunt. Allectorius in gallorum ventriculis delitescens ad lętitiā, alacritatemquè pugnantis cordi conciliandā, cuius gemmę portentosam quasi insitam naturā Milonem Crotoniensem felicissimè, ac sępissimè fuisse expertum antiquissimas testari historias, idē prodit Plinius. Lapilli in nascentiū hirundinum ventriculis, qui epilepsiæ, quod etiam os de corde cerui collo appensum efficere, scribit Arnaldus de Villanoua obsistere traduntur. Lapides quidā, qui in stomachis quorundam animalium portentosæ cuiusdam magnitudinis testudines referentium, quæ apud Indas Caimanes, vel Ligures appellant, atque vt plurimum fluuiorum ripas dicuntur incolere, qui ijdem lapides quartana febri laborantium temporibus admoti, eandem ab ægroto, vel penitus abolere, vel saltem maximopere leuare dicuntur. Sinodōtides in cerebro piscis Sinodontis, quem hodie denticem vocamus, qui ad dolorem colicum præsertim laudatur. Draconites, siue dracontias, qui è cerebro draconum haberi traditur, ac poculis aduersus venena dicitur imponi, vel alius lapis, qui in rubetæ, quem busonem vocant capite reperiri refertur, cui proprium esse tribuitur venena deprehendere, venenis enim pręsentibus colorem eundem mutare nonnulli testantur, & his similes alij, vel intra viscera terræ, vt lapis Hęmatites, Iaspis, Phrygius, Gagates, Smaragdus, Sapphirus, Hæmatistus, Moroxus Thyites Ophitis, Memphites, Ametystus, Hyacinthus, Topatius, Chrysopatium, Beryllus, Selenites, Adamas ipse; quibus omnibus licet auarus sæpissimè in sui exitium abutatur: Medicus tamē, cuius ingenij acies non falsò ipsorum splendore perstricta hæbescit, sed intimè diligentius naturę hæc miracula, & prætia in terrę cauernis, deuijs, ac præruptis montiū rupibus delitescētia intuetur, vimquē elicit ex ijs à summo effectore traditam ad nostram, & incolumitatē retinendam, & ad morbos tollendos: sic gemmarum istarum nonnullæ stomachi, & vulnerū dolores sedant; alteræ grumosas discutiunt cō cretiones in musculis; alię gurgalionem inflammatum sanant; aliquę genuum tumores flatuosos, & diuturnos curant; quædam ad venena, ac ictus venenatos ex vino potæ laudantur, ab epilepsia pręseruare, Veneremquè prohibere scribuntur; nonnullæ carbunculos extinguere, Veneris ardorem, & sudores cohibere frontis, & linguæ dolores sedare, ruptas membranas cogere, atque oculorum sordes abstergere, eorumquè excrescentias inhibere referuntur. Cęterę diuersa singillatim præsidia diuersis afferunt morbis, quorum copiam vberrimè tradunt Galenus, Auicenna, Aegineta, Plinius, & alij multi. Prætereo margaritas, & corallia maris, aliosquè fluuiorum lapides Medicinæ

Plin. lib. 36. cap. 21

Plin. lib. 37. cap. 10.

industria hominum saluti non mediocriter conferentes. Sileo varias salium differentias. Quæ ex aquis generantur, quorum salutarẽ vsum velle affatim percensere, esset vel authores describere, vel volumen ædere. Quid de immensa propè arborum, fruticum, herbarum varietate dicam? in quibus non stipitem solum, sed folia, cortices, fructus, semina, liquores, succos, virgas, flores, gummas, lachrymas, qualitates omnes actiuas, & passiuas; odores, sapores, colores, raritatem, densitatem, celeritatem, tarditatem, duritiem, mollitiem; quæ, quibus temporibus sint excerpenda, ac demetenda, quibus condenda vasis, ad quem locum quæquè, siue opacũ, siue apricum, debeant vergere; cuncta Medicis tàm optimè perspecta, quàm necessariò. Missas facio varias aromatum, & odoratorum differentias, diuersos diuersarum terrarum vsus, vt Rubricæ, Sinopis, Fabrilis, Lemniæ, Samiæ, Selinusiæ, Chiæ, Cimoliæ, Ampelitis, Creticæ, Armeniæ, Eretriæ, Meliæ, Pignitis. Taceo multorum mellium, vinorum, oleorum, aliorumquè huius generis liquorum genera diuersa. Prætereo inuestigata etiã quammulta ex ipsa terra remedia; ex ipsis aquis, quarũ tàm fructuosũ vsũ esse, ex Hippocrate libro de humidorũ vsu, & alijs auctoritatibus, rationibus, atque experientijs ostendit doctissimus Cardanus, vt variè administratas posse varias, imò ferè omnes ex humanis corporibus ægritudines depellere affirmet; vt fortasse non immeritò Pindarus ille, cuius ob decora animi ornamenta solis ædibus pepercit Alexãder, dum Thebas excinderet aquam omnium rerum optimam in hymnis cecinisse videatur. Supersedeo enumeratione balneorum, siue artificialium, quæ olim inter summas habebantur delicias, siue naturaliũ, quorum quædam sunt nitrosa, altera salsa; alia aluminosa; aliqua bituminosa; nonnulla sulphurulẽta, omnia denique, vel terris, vel ignibus, vel metallis permixta; quæ vniuersa diuturnos, & maximè contumaces affectus, vlcera, dolores, tumores, siue per sudorem, & insensibilem transpirationem, siue per vomitum, deiectionẽ, atque vrinã summouere, quotidiana docet experientia. Silentio inuoluantur omnia quatrupedum, auium, serpentium genera, pisces marini, lacustres, palustres, fluuiales, littorales, ijquè, qui saxis affixi vitam omnẽ traducunt; animalia, quæ vocant insecta, siue ex animalibus generis eiusdẽ nascantur, siue sponte naturæ; vt ex rore, qui frondibus insudat, ex cœno, ex fimo putrescente, in lignis, in excrementis adhuc intra animãtem contentis, in excretis, ex virentibus folijs, in fœce vini, in pilis animalium, in igne ipso: nam, & bestiolas in medio igne pennatas in Cypro insula nasci, ac ætatem degere scribit Aristoteles. Quid referam vnum eorundem partes omnes exquisitè expendere, siue internas, siue externas, ipsas saliuas, sudores, spumas, sanguinis, lactisquè differentias,

Cardanus quodl. de aqua libello.

Arist. li. 5. de genera. anim. c. 19.

rentias,

rentias,vrinas,stercora ipsa,vt ex stercore (quod dicitur)aurum colligere verè dicatur Medicina;locos,quibus nascuntur, quibus aluntur; ex quibus omnibus,qui infausta valetudine quariuntur, quasi ex aspirantibus, & arridẽtibus naturæ donis Medici exculti beneficio tantã hauriunt vtilitatem, quanta à me dici, à vobis intelligi minimè possit. Quid referam infinitas pulsuum differentias? Quàm ferè innumeros acutissima quadam subtilitate Medicorum ingenia, ac inter se se dissidentes pulsus excogitarunt? Quàm non modò re ipsa,sed nominibus discrepantes? Hinc pulsus magni,mediocres,parui,celeres,tardi, languidi,molles,crebri,rari,duri,imbecilles,æquales,ordinati,inordinati,rhythmi,pararhythmi, intermittentes, intercurrentes, deficientes, prominuli,tensi,vndosi,vermiculares,formicales,caprizãtes, ferrini,spumosi,tremuli,palpitantes,hæctici,strepentes,vibrati,quos alij ramosos,& arcuatos vocant; spasmodes,siue conuulsorij,myuri,quos modò reciprocos,modò anonymos,modò detinentes appellant; remisi,repressi,vno ictu bis ferientes,& his similes alij,ex quibus plurima presagire,conijcere,& scire liceat Medicis, quorũ industriæ, quasi firmissimo adminiculo hominum salus nititur. Quàm diligenter varias in ijsdem perpetua ferè serie mutationes ex ætatibus, anni temporibus,regionibus,exercitationibus,balneis,siue frigidis, siue calidis, cibis,vino,dolore,reliquisquè plurimis,quæ sexdecim integris libris noster mirificè tractat Galenus,etiam assiduè Medici aduertunt? Quid referam excretorum omnium,ac precipuè lotiorum discrimina in colore,substantia,triplici sedimento,scilicet nubecula, suspenso, & hypostasi,alijsquè permixtis,vt bullulis,spuma,pure,pituita,semine, grumo,sanguine,calculo,filis quibusdam instar capillorum,arenis,rubris, flauis, albis, quarum duæ primæ à renibus,posteriores à vessica prodire traduntur; pinguibus nonnullis; punctis tamquàm olei diuulsis; furfuri,vel crassiori farinæ, vel squamulis similibus; carunculis renum exulceratorum inditijs; & alijs,quæ attentissimè inspicienda,percipiendaquè sunt à Medicis illis,qui non malint exitio, quàm vtilitati esse mortalibus: ex qua vna singulari diligentia in omnibus notãdis rebus Apim vetustissimum medicum multoculum, Aesculapium barbatum maiores nostros finxisse arbitror: ex quo etiam vno Aristoteles (quod plurimi quoque authores identidem efficere solẽt) sæpissimè libris præsertim Politicorum,vbi prudentiæ exemplum velit afferre à Medico similitudinem aucupatur. Quid varia salutis & mortis in morbis signa,atque iudicia? Quid solutionum illarum diuersitates,quas Cryses vocat? Quid morborum,atque symptomatum innumeras dissimilitudines loquar? Quid venena? quę licet ad interitum mortalium effecta videantur; ijs tamen sæpissimè Medici advi-

tam fouendam, ad necem prohibendam, vt alexiterijs vtuntur: ex quo vno D. Chrysostomus laudandæ medicinæ, & Medicos efferendi occasionem præsertim arripit. Sic caro viperina in theriaca est optimũ venenorum alexipharmacum, Auicenna in cura icteri propinat arsenicum. Sacculi ex eodem, vel auripigmento in tempore pestis in regione cordis gestantur ad vim tabificam arcendam, virus extrahendum, & prauos absumendos vapores. Cantharides, quæ vesicam naturę cuiusdam infestissimo instinctu exulcerant: easdem tamen aliquibus commistas medicamentis illius morbos corrigere, inquit Galenus. Rhododendrum, quam alij neruium, & lauri rosam appellant, mulis, canibus, asinis venenum, epota ex vino serpẽtium morsibus est remedium. Emplastrum ex aspidibus, quod inquit Aetius, articulorũ affectiones, & coxendicũ resolutiones curat, & alia huius generis, quę consulto relinquo plurimum vitæ securitati conferentia reddita medicamenta. Sat sit breuiter isthæc pauca perstrinxisse, ex quibus alia multa quasi ex magnifico vestibulo ædium reliquam structuram vobis liceat conijcere. Quid de ipsorũ antidotis dicam? Quid de medicamentis, quæ amuleta vocant? Quid referam nullis vnquam exanthlatis laboribus defatigandum Medicorum studium, vt nihil omnino esset, quò sua inuestigatione non pertingeret, ex nouę illius orbis partis nuper repertæ, quam Americam vocant regionibus ad medicinam augendam simplicia indagata, Salzaparillam, radicem sassafras, lignum Guaiachum, Chinæ radicem, Contrherbam, Scorzonerã, Mechioacan radicem, quam Indum Rhabarbarum vocãt, Tabaccũ, Carduum, quem vocant sanctum, Guacatan, Ambragrisum. Herbã quadam, quam Ioannis Infantis ab inuentoris nomine vocant, quæ vulnera omnia sanare dicitur, aliasque plurimas herbas, gummas, olea, lactes, ligna, radices, lapides, aliaque in ijsdem Indarum regionibus inuenta, vt eundẽ omnino sciẽdi finem Medici ingenium faceret, quẽ natura mundi, solẽque ęmulatũ vniuersa sua luce collustraret. Quid denique commemorem non modò animalium omnium, sed humani corporis anathomen; quàm ita, vt ita dicã omnem discerpit, secat, incidit, indagat, vt tàm exteriorum partium, quàm latentium viscerũ singillatim actiones omnes, vsus, connexiones, figuras, temperamenta, naturas, facultates, nutritiones, accretiones, alimentorum ijsdem partibus influentium (vt cùm Medicis loqui pergamus) appositionẽ, agglutinationem, assimilationem, & huiusmodi cętera mirificè edoceat, humani inquam corporis anathomen, in cuius fabrica ita diuina enitescit sapientia, vt vnam Dei librum sapientissimus quidam appellarit; quippè quę tàm admirabili eluceat artificio, vt non modò partes princeps, sed leuissima quęque egregiè eius, qui ea sapientissimè est mo-

D. Ioann. Chrysostom. in Gen. homilia 7.

Galen. lib. de Theriaca ad Pisonem.

Aetius ser mo. 15. cap. 15.

est molitus summam conspicuam excellentiam. Nulla ossa, cartilagines, ligamenta, tendines, fibræ, membranæ, carnes, adipes, vertebræ, articuli, villi, spiræ, medullæ, nerui, musculi, venæ, arteriæ, pelliculæ, velamina, foramina, tunicæ, glandulæ, rami, spondyli, cauitates, sinus, radij, vasa, suturæ, trunci, propagines, ductus, orificia, situs, partes, lobi, plexus, tubercula, & huius generis alia sparsim, ac dispositè per vniuersas corporis partes effusa non modò coalescentia, & suturarũ compagibus inserta, commissaquè; sed singillatim ingenio secreta suis ponderata momentis sunt, quæ hominum ingenia admirabili artificio non ad se se rapiant, ac maximoperè non exagitent. Optarem mihi studiosius liceret partes omnes nostri corporis partitè si non exprimere, leuiter saltem adumbrare; atque vt natura, quasi in sui operis absolutissimo epilogo, in hac humani corporis fabrica præclariora quæquè congessit; absolutissima amplificauit; ita ex hoc eodem diuino compendio globum quendam dolatè machinari, atque conficere facultas mihi suppeteret, in quo tantam naturæ maiestatem in hoc opere collucentem, non circino, amussi, aut perpendiculo designatam, & fabrefactam, sed vno immortalis Dei verbo, ac manibus excitatam; inde exiguo semine in mulieris vtero propagatam, in has ędes, in hęc mortalia spatia diuinitus ad ipsam informandam animo demisso, vt ad immortalia humanę vitę, quasi stadio confecto contẽderet: facilè profectò vnicuique persuaderetur hac duntaxat cognitione medicam facultatẽ felicissimam esse; atque vtique quispiã intelligeret nullum horologium tàm multis ponderibus, angulis, interuallis, stylis, typis, diametris, semidiametris, lymbis, lineis, cellulis, arcubus, rotis, & huius generis sexcentis, tàm concinnè, variè, numerosèquè conflatum: nullam nauim tàm multis velorum, antennarum, rudentium, fistularum, muralium tormentorum, remorum, anchorarum, aliorumquè innumerorum, siue nominum, siue rerum differentijs, operosè esse elaboratam. Nullam Rempublicã tàm varijs magistratuum differentijs insignitam, quàm eiusdem humani corporis fabricam, tàm eximio compactam, & coagmentatã artificio, quàm diuino. In vno capite quàmmulta nobis obuia fiunt; capilli, cuticula, cutis, pinguedo, membrana carnosa, pericranium, peristion, caluaria duplex, dura meninx, tenuis meninx, connexio, figura, magnitudo, pondus, corpus callosum, ventriculi, speculum, plexus choroides, eminentiæ maiores, eminentię minores, venæ, arteriæ, nerui, spiritus animales in corpus omne effusi, variæ suturarum, & ossium differentiæ, sensus exteriores, sensus communis, imaginatio, discursus, memoria, ratiocinatio, & plura alia, quæ singula ad ipsarum singularia beneficia percurrenda singillatim longissimam expeterent orationẽ.

Quam-

Quàmmulta in thorace,in artubus ob oculos verſantur. Quàmmulta prætermiſſis principibus partibus oculorum exquiſita ſtructura, aurium flexuoſis meatuum ſinibus, cæteriſquè alijs in vno cernũtur admirabilia digitorum motu quàtripartito, in quibus ſolum triginta articulos, ſingulis articulis quatuor tendines adnumerat Galenus libro primo de vſu partium. Sed Oceanum in infinitum diffuſum ſum ingreſſus, neque illud velle tranſmittere eſt conſilium. Sunt iſthæc omnia nullo non dico, vel lectiſſimo verborum delectu, ſed ne acutiſſimæ quidem mentis proſpectu metienda, Auditores, huiuſmodi, vt diſertum quemque Rhetorem pedem referre, ac prius ferè dare manus, quàm conſerere præſtantiſſimarum copia laudum, & eminus, & cominus quaſi circumuentum cogant, ſuſpiciendaquè potius tacitę mẽtis occulta commentatione, ac admiratione, quàm vulgarium verborum ambagibus, aut inuoluenda, aut minuenda quiſpiam, non tàm ſui ingenij imbecillitate abiectus, quàm rei magnitudini obiectus intelligat. Tàm multiplici itaque cognitionis comitatu ſepta eſt Medicina, vt nec tàm multis vndiquè collectis floſculorum amœnis ſuccis vllum examen apum liqueſcere, aut vlla cœleſtis iris colorum illuminata varietatibus ſplendeſcere ſit cenſenda.

Eſt igitur Medicina omnium quaſi ſcientiarum Minerua ex capite Iouis, id eſt à ſummo Deo infra lunam depreſſa, vt periclitantibus hominibus proſpiceret, omnium hæc eſt Amalthea donorum, atque inſtar Homerici illius Achillis clypei humanarum, diuinarumquè rerum notionibus diuinitus inſculpta. Ecquis ab vna ſcientia plura exigat? Quis ſibi ipſi plura aueat? Quis erit, vel in tanta copia ſic inops, vel in tanta gloria ita inglorius, qui medicinæ laudes omni non oratione modò, ſed cogitatione ſuperiores non efferat, nôn creberrimo, & ſermone, & agitatione vſurpatas celebret, ac admiretur? De vberrima Medicæ facultatis cognitione iàm nonnulla attigimus, plura prætermiſimus, quod grauiſſimis quibuſquè argumentis vſu venire conſueuit, vt non modo aliqua affigere ad facundam eloquentiam oſtentandam, verum plurima prorſus detrahere dicentĩ ſit neceſſe ad auditorũ moleſtiam euitandam: at medicina commune eſt beneficium, excubias vna aſsiduè peragit ad omnium ſoſpitatem communiẽdam, ſuis cuiuſquè corpus vallat, ac obſepit pręſidijs. Par igitur eſt, vt omnes beneficio affecti beneficia prædicent. Quę ego tacitus pręterire temporis anguſtia cogor, vos, vobiſcumetipſi reputate: quiſquè tacitus de ſui ingenij viribus periculum in feliciſſimæ facultatis laudatione faciat: quiſque ſelectiſſimis quibuſque argumentis præcellentiſſimam diſciplinam proſequatur. Ad Medicinæ obiecti nobilitatem ſtrictim attingendam potius, quàm perſoluendam feſtinat oratio; quo transacto om-

& omnes nobilitatis partes, quas precipuè quęquè exigit scientia delibasse mihi videbor, atque ad egregias vtilitates (quod me pollicitum esse non ignoratis) ex eadem Medicina in hominum vitam deriuantes progrediar.

Medicinę igitur obiectum est humani corporis robur, vel custodire, vel ab eodem morbos excutere. O' auspicatissimum hominis pręsidem; animalis scilicet diuino animo præditi; rationis (quam lucē, & lumen vitæ disertè dicendi magister Tullius appellat) compotis. Hominem itaque Medicina, & admirabili rerum cognitione cumulat, benèquè valentem tuetur, ægrè corrigit: hominem inquam; illud videlicet animal; quod magnum Dei miraculum appellabat Mercurius Trismegistus; paruum mundum, & rerum omnium mensuram Pythagoras; mortalem deum Plato; omnium rerum epilogum Iamblicus; quoddam omne Plotinus; quo Abdala Saracænus rogatus, quid inter Dei opera maximè pręstaret, nihil esse admirabilius respōdit; pręter idem, nihil in terris magnum Fauorinus aiebat; vetustissimus Zeroastes cum diu secum agitasset pręstātissimi animalis excellentiam exclamasse dicitur. O' magnum audacis naturæ miraculum. Hominem Apostolus imaginem, & gloriam Dei vocat. Vnicum constitutum regem eorum, quæ sunt in terra; vnicum habere liberā potestatem ad malum, & bonum; terrenum esse, & cœlestem; temporalem, & immortalem; visibilem, & intelligibilem; spiritum, & carnem, & alia multa vni singularia esse doctè inquit Damascenus. Vnum cœlum, & terram esse inquit D. Augustinus, cum corpus à terra, animum à cœlo sortiatur; vnum ad totius idem Trinitatis imaginem effectum; vnumquè in hoc mundo, quasi aurum in fornace aurificis positum dicebat. Admirabile visibilis creaturę theatrum; & cœlestē in terris creaturam appellat Diuus Ambrosius. Omnem creaturam asserebat Diuus Gregorius, qui idem, illud diuinarum litterarum de homine dictum asserit: *Excelsior est cœlo, profundior inferno, longior terra, latior mari.* Aristoteles, modò animalium omnium sapientissimum; modò prudentissimum; nonnumquam ciuile, & œconomicū; diuinitatis maximè particeps; ingenio, atque cogitatione plurimum valens, alijsquè plurimis his similibus insignis animalis pręclarissimas dotes persequitur. Qui plura? Homo inquam est medicinę obiectum, in cuius naturam Dei Verbum, hoc est, de Deo Deus, natura prestantissimus, potestate maximus, auctoritate summus, æuo sempiternus coiuit, ac delapsus est: cuius vnius animus rerum omnium causas longè, lateque perlustrans; rerum initia, progressiones, proprietates; plurima de herbarum, ac stirpium natura, vi, ac potestate; animantium motu, reptatu, incessu, volatu; auium cantu; piscium

1. Corin. 1.

Damasc. lib. 2 de orthod. Fid. c. 13.

Aug. li. 1. retractat.

Lib. 1 2. de Trinit. ac Serm. 6. in Euang. S. Matth.

Ambr. Examer. lib. 6. cap. 1.

Ac enarratione 1. ad Florentianū in duo loca cap. 1. Genes.

Greg. sup. Ioan. c. 2.

ſcium mobilitate; gemmarum, ac metallorum ortu; fontium, & fluminum perennitate; omnia vtilitate magna; dignitate pręſtantia, difficultate non vulgaria percurrens; cœleſtium corporum agitationem; ſyderum, ſiue errantium, ſiue inerrantium ortum; aſtrorum magnitudinem, lumen, progreſſionem, congreſſionem inueſtigans haudquaquam terra contentus nullis expletur, niſi vno felicitatibus beatiſſimis cogitatione ſuperioribus circumfluente Deo. *Feciſti* (inquit D. Auguſtinus) *nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te.* Animal inquam illud, quod ad ſui ſimilitudinem effecit Deus, quod quodammodo (vt ita dicam) Deum ſacræ litterę appellant. Ego dixi Dij eſtis; quod vnum procreatarum rerum omnium ſiue corporearum, ſiue incorporearum, horizontem aiebat eſſe ſapiens quidam; cui vni eſt proprium cum plantis vegetare; ſentire cum brutis, intelligere cum Angelis; figuram ſolum rectam; & celſam obtinuit, quæ cœleſtes igniculos, & ſeminæ diuinitatis ſuę teſtarentur, omnium eſt animalium temperatiſſimum, quod tribus præſertim præſidijs inſtruxit natura, quæ cæteris animalibus denegauit; ratione ad inuentionem, ſermone ad auxilium, manibus ad perfectionem; ad cuius partium corporis proportionem omnia referunt architecti; ita vt verè, qui ſeipſum noſcat omnia ſcire ſit dicendus, cum in ſe rerum omnium habeat ſimulachra. Poſſem cum Mundo hominem conferre, & in illo omnia tam cœleſtia, quàm ſublunaria, cùm ſimplicia, tùm mixta corpora expreſſa facilè indicare; ſed longius ſanè proueheretur oratio, quàm, vel ipſius termini, vel veſtra facilitas poſtulent. Ex celeberrima glorioſiſſimi obiecti nobilitate vnuſquiſque florentiſſimæ facultatis ſummam facilè arguat; & colligat nobilitatem: tale nimirum vnumquodque eſſe conſueuit, quale illud, circa quod verſatur. Ex quibus luce clarius pateat ſibi ipſi illum probro eſſe, qui honeſtiſſimam diſciplinam improbet, dignitati, ac laudi; qui laude, atque honore proſequatur, cum ille inhumanus, immanis, ferus, ita immemor beneficij, quo ſic aſſiduè ſtipatus ſit, ac circuniectus, vt dùm ipſius obliuiſcatur, eiuſdē improbè prius memoriam, quàm ſenſum deponat. Iſte gratus, moratus, qui immortale beneficium, quibus poſſit compenſet, & eo ipſo, quòd habet aliquam referre videatur gratiam illi facultati, qua nihil omninò nobis in vita ſtudioſius, ac beneficentius ſuppetat; quippè quæ in ſecundis rebus pręſidium, in aduerſis ſolatium; in dubijs conſilium afferat, dùm incolumitati, ac ſaluti noſtrę picta in omnibus remedia; in floribus, atque delicijs auxilia permixta aſſiduè, quaſi explicato ſinu omnibus ſubijciat. O preciosiſſimum humanæ vitæ theſaurum, qui hominē chariſſimam ſummi artificis poſſeſſionem, immunem ac

Pſal. 81.

integrum

integrum ſuſtines, omnibus,& ornamentis,& adiumentis adauges. O ſcientiam prçclariſſimo dignam obiecto. O obiectum prçclariſſima dignum ſcientia. Decebat profecto, vt, quæ diſciplina omnia nouit eius cauſa noſceret. cuius cauſa omnia ſunt effecta,& princeps obiectum principis eſſet ſcientiç, ac ad immortalitatem effectus homo vni ſubiaceret immortali muneri. Digna ſanè, vt quemadmodũ præter vnum hominem diligit, adiuuat neminem, ſic eundem præter illum humana prorſus delectarent nulla, atque in hac vna, non vt ſæpiſſimè Agamennonem Homerus, ſed ſummum Deum ποιμένα λαῶν, iugiter recognoſceremus, ac prædicaremus. At vnum hoc argumentum, vel ab alijs ſeiugatum, ita frugiferum, ita immenſam propè dicendi ſegetem ſubminiſtrat, vt nihil æquè ſit dolendũ, quàm eſſe intra modici temporis anguſtias, & ingenij limites perſtringendum. Clitellæ planè boui, quod dicitur, ſunt impoſitæ: æquo tamen animo ferendum, quod nequeam effugere. Deteſtabilius fuiſſet illud prorſus deſeruiſſe, quàm ieiunè,& exiliter attigiſſe.

Nobilitatis omnes partes ſcientias illuſtrantes in medica facultate maximopere admirabiles breuiter inſinuauimus Auditores, ad vtilitatem eiuſdem iam deflectenda eſt oratio: quæ profecto huiuſmodi eſt, vt ſiue priuatam, aut publicam, ſiue corporis, vel animi, pacis, aut belli ſummas quaſquè vtilitates cum ea conferamus nõ modo ipſam non ſuperare, ſed ne longiſſimo quidem interuallo exęquare optimus quiſque ſentiat æſtimator, quippe quæ huiuſmod ſit, vt eoſdem omnino aculeos, atque igniculos omnium animis naturæ ſponte ingeneret, quos vitæ ipſius propagandę inſitus amor. Grauiſſimi integerrimę huius veritatis arbitri conſtituuntur, locupletiſſimi teſtes producuntur ipſa natura, naturę parens Deus; ſinguli quiquè homines. Enimuero, ſi naturam ſpectes nullibi gradum facias quin non dubia, ſed certa impręſſa veſtigia cernas innumerarum vtilitatum, quæ ex ipſa tamquam ex capite,& fonte cęterarum ferè omnium quoquo verſum non modò in corporum, ſed in animorum ſalutem effuduntur, ita vt nihil æquè velle profiteri, & conteſtari videatur ac immenſos glorioſę ſcientię fructus, nihil æquè, vt ita dicam prenſare, & auere, quàm vt quiſquè in ſuo ingenio quaſi in vrna,& monumento in tam felici bono effuſæ naturę glóriam condat. Quid enim aliud ſibi vult naturam omnem, ita vna eſſe hac ſcientia ſegmentatam, & quaſi vermiculato emblemate contextam, vt, quod luculentè inquit Plinius, non modo culta loca, ſed ipſa etiam horridior ſolitudo ſit medicina, quàm, cum omnino tam ſalutari beneficio, ita homines cumulatos occuparit, vt ne quidem conniuere poſſint quin illico oculi in medicinæ beneficia incidant, vt ſcilicet ita prorſus in hoc colendo munere defixi adhære- *Plinius li. 24. cap. 1.*

sceremus, vt cum vix ad alia animnm detorquere liceret, vel in vno cętera omnia recoleremus, vel vnum aliorum omnium summum celebraremus. Non tàm profectò egregiè sigillum vniuersum ceræ imprimitur, quàm naturæ ferę omnia bona in hac facultate conspiciuntur expressa, vt fortasse in omnium animos egregio bono potiundi ardentissima cupiditas non per cuniculos irrumperet, sed palam gratissimę illaberetur, ac quasi hęreditatem à sacra illa omnium parente natura nobis traditam adiremus; hęreditatem inquam, vt ea bona, quæ nostri causa sunt cōparata, in quibus ita sedulo elaborauit, vt quæ in seipsa nequiuit subministrare bruta ipsa docuerit, vt ab ipsis homines peterent. Hinc enematis salutarem vsum ab Ibi Aegypti volucre rostro alum perluente ad ciborū onera reddenda didicimus, Venę sectionem, quam in febribus, ac omnibus ferè morbis creberrimè, & saluberrimè vsurpamus ab Hippopotamo accepimus arundine acutiori stipite prædita ex vena cruris sanguinem extrahente quantum ad oppressum, & humorum, & ciborum sarcina corpus leuandum, vulnere inde cœno obducto sufficiat. Chelidoniæ vsum ab hirundinibus, ea pullorum oculis naturæ impulsu edoctis medentibus. Dictamum herbam extrahendis sagittis opportunam à ceruis eo telo confossis, ipsius esu illud euomentibus, ab ijsdem Cinarem herbam ad venena deuorata necanda comedentibus, Origanum à Ciconia, Hederam ab Apris, Fœniculum ad oculorū caliginem abstergendā à serpentibus, iuncū palustrē à gruibus, annuū ipso fastidiū purgantibus; ad idē helxinē herbā à gallinaceis, & alias huiusmodi mortaliū infestis, & infaustis morbis apprimè cōsulentes, quæ à Plinio vnā sunt collectæ ab animalibus accepimus, vt præstantissimū medicæ facultatis, & gloriosū naturæ, imo non naturæ, sed diuinæ gratiæ munus numerosius, & illustrius redderetur. Nullum Auditores, tàm variè conchyliatum peristroma, tàm multis conspicuum regium diadema margaritis, ita diuersiculor camaleon, tygris, vel panthera tàm insigni macularum varietate respersa, inter gemmas Panchrus, quæ omnibus ferè coloribus constare ab eodem Plinio scribitur tàm multis illita, & variata coloribus cernitur, quàm multis, diuersisquè medicam facultatem iuuantibus, ac ornantibus natura conferta est, & circumsepta. Et planè iure optimo decebat, vt illa maximè sufficeret, quæ maximè conducerent, atque illarum præsertim copia afflueret, quarum esset copiosa necessitas, & eadem natura, quæ vnis hominibus nudis in nuda humo primo die ærumnis expositis nihil nisi edoctis scientibus. sæua visa fuerat nouerca, cum animalia cætera omnia statim in lucem educta edocuerit, quæ ad propriam salutem propagandam, ac tuandā sunt necessaria in hoc vno diuino munere comis, ac benigna esset mater,

Plin. li. 8. cap. 27.

Plin. li. 37 cap. 10.

ter, ſummaſquè iniurias ſummo reſarciret beneficio, quo illas tamquam ardentiſſimo igne leuiſſimas ſcintillas obrueret. Atque vt poſt naufragium portus, laborem quies, bellum pax iucundior apparet; ſit omnino nonnulla nobis indita ſunt à natura moleſta quò diuinum Medicinæ munus, & charius, & iucundius accideret, adeo cōmendari, amariquè tantum bonum à nobis ardentiſſimè exoptabat: omnes inibat rationes, tentabat vias, commoliebatur, & admouebat machinas, intendebat conatus, obſidebat locos, vt omnibus, & rationibus, & vijs, [illegible]s, & [illegible]onatibus nobis cunctis ſummopere probaretur, [illegible] [illegible]bſeruātiæ generibus coleretur, vel vt nobis [illegible] [illegible]feſſis nullus [illegible] [illegible]rſandi locus relinqueretur, vel, vt [illegible] [illegible]a glorioſa diſciplina eſt circumſepta vndique eandē ab[illegible] [illegible]retur, ac expletam atque, aut vniuerſa ferè bona poſſe ab[illegible], aut in vnam referri; ſicquè vniuerſorum ſibi ſtudia concilia[illegible] vt dùm omnia vafro cuipiam fortaſſe, & captioſo homini nimi[illegible] derent, omnium ſaltem aliqua quaque verſus cincto neceſſariò pla[illegible]derent; vel, vt dùm ſ[illegible]otam tanti boni, quaſi arcem cōſtitueret, quam nullo ariete quat[illegible] nulla teſtudine collidere; nullo aggere, vallo, [illegible]eis, ſubruere; baliſti[illegible] vel tormentis expugnare liceat, quos non ambi[illegible] ad præclariſſimi muneris commendationem admodum ingratos nequiret a[illegible]licere, vi compelleret, ac, vel inuitos in officio contineret: nimirum ita omnis diuini numinis afflatu diuinæ ſcientiæ luculento ornatu compta, concinnataquè nitere voluit, vt ſui diſſimilis, & perdue lis ſit dicendus, & habendus, qui ipſam ſolerter non obſeruet, & comprobet; omnis conſilij, & rationis expers ſit, qui celeberrimum iſtud beneficium non recognoſcat, cuius aures creberrimis, ac ſaluberrimis iſtis, quaſi vocibus obſurdeſcāt; impius, qui tām inſignem occulere, & obnubere veritatem audeat; dumquè omnem naturam homines huiuſmodi variatam medicinæ ornamentis reſpuunt, cenſendi ſunt, ne vacuum detur in natura, dùm omnia bona contemnunt, omnia mala adoptare: vel denique medicina natura omnis eſt referta, vt oſtenderet vnam eſſe calamitatum omnium perfugium, voluptatum portum, atque ita vni Medico ipſius perito omnes ſuam vitam tutò committere poſſent. Ex quo fit, vt ſi verè peritū inuenias Medicum, omnes certatim eundem conſulere ſtudeant, maximis non modo honoribus afficiant, ſed præmijs, à ſua opinione, ac iudicio tamquam ab oraculo pendeant; ita vt vnus veluti perpetua quadam potentia & poteſtate munitus videatur, qui vnus omnibus poſſit præſidia, & opem impertiri; vna facultas tanta polleat facultate, tanta auctoritate, tām propè incredibili vtilitate, vt ſic omnium ſui admirationem, & acclamationem commoueat, vt nulla magis princi-

pum uirorum gratiam inire, familiares parare, paratos tueri posse videatur, veluti illa, quæ non modò sui pulchritudine; sed etiam maximè conducibili fructu, atque commodo ad sese mortalium cunctorũ animos titillet, excitet, & ceu Sol vapores trahat. Præclara Alexandri (quem inuictum Delphici Apollinis oraculum appellauit) vox ad Aristotelem celebratur, qua se (licet Democriti plures fabulantis Mũdos lugeret) aiebat, si alterutrum esset eligendum cupere magis singulari disciplina, quàm potestate præstare. Est sanè vox ista gloriosĩ ardentis, & erecti ad bonarum artium studia animi inditium: longè tamen gloriosius est idipsum, quod erat in votis Alexandro; perito, & cumulato Medico posse me verissimè asserere cumulatissimè contingere, cum vnus singulari; & peritia, & auctoritate, vt audistis, excellat, atque vno summo quisque eminens imperio, tamquam maiestatis plenissimo quique vtilissima facultate potiatur, non mediocriter & necessario indigeat, vnumquè summa honoris obseruantia, suæ virtutis ergo dignetur. Vnus igitur Medicus maximoperè scit & potest: quis verò Medicus huiusmodi sit dicendus, hoc opus, hic labor est: id autem tantum est, vt Hippocrates in quadam ad Abderitas epistola, neminem penitus Medicinam nouisse affirmet; ac, si vera effatur Tullius vix singulis sæculis præstantem oratorem inuentum; mihi non temerè asserere posse videor, vix multis optimum Medicum extitisse; copia nimirum cognitionis, qua gloriosa affluit disciplina facit inopiam peritorum. Habetis iam, Auditores, salutaris scientiæ prædem, & testem, quo præclariorem, veriorem, tutiorem, non dico, sperare, sed ne exoptare quidem quispiam possit; ipsam videlicet naturam, quæ ita planè est Medicinæ vtilitatum vberrimarũ accuratissimus testis, vt Medicum naturam ipsam quodammodo esse, & vocari etiam ex Hippocrate quidã inter celeberrimos nostri temporis auctores probet, & asseueret: hoc itaque teste nemo meliorem expetat, aut inueniat; nisi fortasse ingenuam disciplinam, quam ex felicissimo illo cœlestium animorum cœtu nostrarum, quasi ægritudinum pondus in ima hæc mortalium domicilia traxit diuini illius sapientiæ auctoris, & animorum Dei, atque cœlitum testimonijs vnusquisque comprobari magis gauderet: nimirum natura insitum est, vt omnes iucundissima, quasi recordatione lætari consueuerint, delati beneficij grata memoria refricata, & ab vltimo initio repetita. Fas igitur sit ex hoc suggesto appellare ipsum humanæ salutis restitutorem Christum Dominum, qui vbi primum carne, conditionequè mortali suscepta, vt homo ex beatissimæ Virginis vtero in hanc lucem est egressus, & ad mortales sese vsus abiecit, vt extorres homines restitueret, ac primi parentis scelus expiaret, cuius gula nostrum omnium dentes ægrè obstupe-

Alexãdri dictum refert Sabellicus Enneade 4. lib. 4.

Tullius de Oratore.

Mercurialis lib. 2. var. lect. cap. 12.

obstupescebant: ijdem enim primi humani generis parentes, vbi venenati serpentis consilio inconsultò communis, quasi boni gurgites interdictum pomum sunt helluati cum ipso deuorato tàm mortiferū hauserunt venenum, vt quasi exitiali poculo cunctis etiam posteris calamitosè propinato ab eo essent mortales omnes æternum interitum relaturi: ipsorum igitur crimine (proh miseram humanam conditionem) immortali exitio eramus omnes obnoxij: par enim erat, vt æternę mortis pœnas repeterent, qui æternæ vitæ imperia neglexissent. At ea fuit admirabilis nostris etiam iniurijs lacessiti diuini numinis facilitas, tanto nos etiam contumaces, ac perduelles fuit amore prosecutus, vt idem Deus, qui æternæ felicitatis fuerat auctor iàm ex genitore Deus, ex genitrice mortalis voluerit esse ademptæ recuperator. Atque idem Deus (vt ad id vnde longius digressa est suauissima, iucundissimę acceptæ felicitatis memoria delinita, & perfusa iam reuertatur oratio; neque enim dum in tanti boni recordatione hærebat animus poterat illico discingi) idem inquam Deus, vbi hæc mortalia spatia inuisit, sæpissimè Medici nomine appellari, & ipsius etiam vsu, diuino tamen more, vt iugiter consueuit pręclarissimam scientiā dignari voluit. Et planè consonum videbatur, vt fons omnium bonorū, qui sese ex cœlesti domicilio infra Lunam effudit, vt nostra hæc sola omni felicitate grauidata, immortales parerent fructus auspicatissimæ, & beatissimæ vitę vnius medicæ pręsertim scientiæ vsum, Medici nomen deligeret, ambo gratissimam pollicentia salutem, emolumenta, commoda, opportunitates cumulatissimè omnes. Digna scientia, vt ab omnium dignissimo probaretur, & quę vna consultrix est, & prouida omnium vtilitatum ab eo celebraretur, qui earum omnium tam optimus est parens, & custos, quàm ęternus, ac maximè salutarem scientiā sibi is inter mortales degens vindicaret, qui omni peccati labe abstersa, & obliterata, sæuissima dęmonis tyrannide abacta penitus, ac profligata æternam esset salutem allaturus, ęterniquè Dei suauissimo aspectu ex hac miseriarum colluuione emergentem hominem immortaliter beaturus. Optimam igitur scientiā optimus mortalis, diuinam Deus, saluberrimam ipsa salus, omniumquè dominus omnium coriphęum scientiarum mirificè nobis, vel in seipso cōmendat: huic vni nimirum scientiæ tamquam mortalium constitutę à summo Deo tutelę, ita omnia sunt subiecta, vt ipse egregius Iurisconsultorum auctor Baldus, propter vnam ipsi propriam salutis humanę curā magis esse fauendum Medicis, quàm aduocatis asserat, & Philosophorū princeps Aristoteles Reipublicę, Principi, & patrifamilias magis necessariam esse Medicinam, quàm artē parandarum diuitiarum, cui ardentissimè omnes, quasi naturę sponte inhiāt affirmet. Sæpissimè igitur

Bald. l. 1. col. 2. C. mand.
Arist. 1. de Repub.

tur facris in litteris,& á facris au&otibus ipse Deus Medicus appellatur. Matthæi cap.9. Marci 2. Lucę 5. seipsum Deus Medicum appellat, cum dicit: *Non opus esse bene valentibus Medico.* Exodi cap.15. *Ego sum Deus sanator*, vel vt alij vertunt Medicus. D. Chrysostomus homilia in D.Marcum 6. inquit Mosem,& Isaiam medicos fuisse,Christum autem archiatrum,idest Medicorum principem. D.Cyrillus,vel vt alij uertunt Origenes in Leuiticú 8. ita exorditur. Medicú dici in Scripturis Dominum nostrum Iesum Christum etiam ipsius Domini sententia perdocemur. Hęc, & alia multa Sanctorum testimonia huius ueritatis affert doctissimus Tiraquellus de nobilitate Medicinæ, ubi etiam fusissimè ipsos Angelos,Archangelos, quámmultos ab Ecclesia in diuorum numerum cooptatos,summos Pontifices,summos Imperatores,Reges,aliosquè clarissimos uiros,qui Medicę facultati, uel operam nauarunt,uel admirabili morborum sanatione eandem non mediocriter illustrarunt fusè recenset.Sed pretermissis alijs omnibus sanctissimis uiris,qui immortali diuini numinis munere, dum ęgrotos quámmultos subita sanitate donarunt summopere humano generi conducibilem medicam facultatem apertissimè indicarunt,dum eá opem suo auxilio utilissimá esse docuerunt,qua homines ex ægritudinibus conualescunt: nullo pacto silentio sunt inuoluendi sanctissimi nonnulli uiri,qui propriè,ac uerè Medici extitere,quales fuere D. Lucas,unus ex Euangelicę historię scriptoribus,si D. Paulo credimus,D. Ambrosius,inter quatuor Ecclesię Sanctæ Doctores, cuius ueritatis testis est Syrupus ab ipso confectus aduersus febrem,adciendos sudores,& ad sedandam sitim; Vrsicinus Martyr sub Nerone, Pantaleon sub Maximiano,Eusebius Pont.Max. sub Mesentio, Alexáder Phryx sub Antonino Vero. Cosmas,& Damianus, alijquè multi, quos breuitatis causa missos facio. Redeo ad Christum Dominum, quem sæpissimè Medici nomine appellari se voluisse ostendimus: reliquú est, vt quod polliciti sumus ipsius etiam vsu: diuino tamen more plurimas á plurimis ægritudines depellendo diuinam istam scientiam non mediocriter illustrasse,breuiter perstringamus. Sic Matthęi cap.8. puerú Centurionis sanatum á paralysi,leprosum Lucæ 5. decem alios leprosos Lucæ 17. Eiusdem Lucæ 4 socrum Simonis á febri; mulierem,dissenteria sanguinea correptam Marci 5. Lunaticum Matthęi 17. Mutú & dæmoniacum Lucæ 11. Cœcum natum Ioannis 8 Duos cœcos Matthæi 8. omnes incolumes, & superstites á suis singillatim ægritudinibus redditos sacris est litterarum monumentis consignatum. Et denique,vt ipsius Diui Lucę verba ex fonte recitentur. *Cum Sol occidisset, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum; at ille singulis manu imponens curabat eos*, & D. Ioannes cap. 21. *Sunt*

Coloss.4.

Syrupú refert Antonius Guaynerius c.1. de febribus.

autem

autem, & alia multa, quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror Mundum eos capere posse, qui scribi possent libros. Quis igitur eximiam scientiam, vel integram tuendi valetudinem, vel deperditam reparandi dum summus Deus probat impiè improbet? Dum ægris conciliat valetudinem ipse Deus salutis saluberrimã docet medicinam, ac tanquã admirabile, & diuinum quid iugiter esse colendũ, & recognoscendum, dumquè mortaliũ morbis ipse Deus medetur insignis, & præclarissimi boni pretium, gloriã, & vtilitatem planè summã sancire videtur. Nihil sanitate inter mortales post Deum ipsum; nihil sanitatis causa Medicina est vtilius. Sanitatẽ opportunũ, & maximopere expetendum munus esse, si quis inficiaretur vt, qui sensum negaret, dignus esset pœna sensus. *Melius est*, inquit Salomon, *corpus validum, quàm census immensus, & melius est pauper sanus, quam diues imbecillis.* Aristoteles celebrari solitũ scribit: *Bene valere præstantissimum hominis est.* Prætermittantur alij plerique huius rei testes, cũ sua cuique natura exploratissimus sit testis. Ad ipsas Medicinæ vtilitates redeo; quarum denique (vt aliqua absoluendæ orationis spes affulgeat) quiquè sunt homines optimi testes: siue enim Principes viros spectemus illud communi consuetudine, quasi lege vsurpatũ videtur, vt eorum vnusquisque præclarissimos Medicos ad sui, & familiæ uitam sartam, quod dicitur, & tectam, ab obsidentibus morbis integerrimè tuendam deligat; siue non modo Vrbes, sed castra, rura, pagos omnes perscrutemur in omnibus publica pecunia accersitos, & conductos Medicos animaduertemus, siue priuatos quosque homines; nullũ omnino intelligemus esse, cui præclarissima scientia non summam attulerit opem, si Medicos ipsos immensis lucris prætermissis, quæ ex hac scientia faciunt maxima, incredibilia, quorum nonnulla exempla à Textore collecta, & alia sparsim ab alijs auctoribus, uel scripta, uel in ipsis illustrioribus nonnullis, & Vrbis huius, & omnium gentiũ conuentu, & amplissimo senatu decore, ac Orbis ipsius familijs ad summum nobilitatis, diuitiarumquè splendorem Medicorum industria euectis quispiã potest intelligere; si Medicos inquã ipsos, quorum vnus quæstus neglecta auaritia sit pietatis ergo in afflictatos mortales immortale æternæ vitæ premium, nullus omnino erit, qui siue ad vitã tutandam, siue ad propagandã ex ipsa non summum capiat vsum, & vtilitatem aucupetur. Hæc illa igitur est scientia Auditores, cui suam sobolem Patres familias, suum Principem regna, & Vrbes, suam vitã ipsius opem priusquàm lucem aspiciant in ipso adhuc matris vtero delitescentes, quàm multi homines debent, cui ex mortis faucibus erepti fortunarum vsum, dignitatum adeptionem hominum consuetudinem plurima, & in alios collata, & ab alijs in nos profecta beneficia,

Eccl. 30.

Aristo. 2. Rhet. cap. 21.

Textor e quo doctos viros in magno honore habitos refert.

prometita multa, & ad nominis famam inter mortales, & ad immortalitatem inter immortales. sensus omnes, memoriam, discursum, ratiocinationem, imaginationem, omnia sæpenumero nutantia, vacillantia, seuè labefactata, monstruosequè deformata, in veterem ac integram formam restituta debemus, vt non iniuria Filo ille apud Plutarchũ mirandos hosce medicinæ fructus, immensas istiusmodi vtilitates, attentius introspiciens medicamenta Dei manus appellarit. Hæc, quæ non modo corpus, sed animum ipsum ab innumeris sæpissimè eripit, ac vindicat perturbationibus, & affectionibus. Hæc illa est, quæ sæpissimè ad nos properantem propulsat, ac depellit interitũ; acerbissimos dolorũ cruciatus sedat; ægritudines omnes, quibus, quasi aduersis tempestatibus mortaliũ fluctuant lactata corpora, ceu fluctus ad saxum dehiscentes infringit, ac fermè dissipat. Hæc, quę abditissima, prauissimaquè quędã morborum seminaria, veluti maleficas Lybiæ Syrtes delitescentes quàm sagacissimè scrutatur, prouidet, declinat. Hęc, qua lætitijs omnibus incedimus, omnem metum abstergimus; quæ mœrorẽ, squallorem, sordes, suam, vel aliorum tristissimã vicem deplorantibus mortalibus, vt plurimum adimit, dũm, quæ, vel ex suis semetipsos corripientibus morbis aduersa perpetiuntur in pristinam vindicat conditionem, vel à consanguinitate, arctaquè necessitudine coniunctis aduentantem, impendentemquè mortem iugiter ferè propellit, ac prohibet, ita vt vnius, Solis instar nubes discutientis, beneficio in iucundissima quadam tranquillitatis serenitate, ac luce vertetur mortaliũ vita implicatissimis crebro humanarum rerũ, quasi voluminibus circumuoluta. Hæc, quæ non vna, aut altera mõstra cùm assiduè profligat, tùm semper edomuit, vt Medusam, Perseus; Pythonem serpentem Apollo; triformem Chimeram Bellerephon; Alcidam belluam flammam euomentem Pallas; Peloponnesso formidabile monstrum Cœrebus; Hydram, Leonem, Aprum, Ceruam Aeripedẽ, Draconem Hesperidum, Anthæum gigantem, Taurum flammiferũ, Stinphalides aues, Gergyonem tricorporem, Cacum latronem flammiuomum, Centauros, immanissimos nonnullos reges, Augiæ stabulum repurgatum, Cerberum triplici catena vinctũ, & aliqua alia Hercules cum dictis alijs ob hæc deleta monstra immortalitati commendatus; sed infinita propemodum, eademquè infestissima monstra in extremum humanæ vitæ detrimentum irruentia, vt venena; inter sese internarum cõtrariarumquè qualitatum aduersos conflictus; omnes præter naturam constitutiones actiones lædentes; morbos omnes, siue partium (vt cum Medicis loquar) similarium, siue instrumentaliũ, siue vtrisque communes; febres denique omnes in spiritibus, in humoribus, & in partibus solidis accensas: quæ omnia, licet videatur natura

ad exi-

ad exitium hominum machinata, vt plurimum tamen Medicinæ studio mortalis quoque aliquis intercipit, superat, tollit, & vacillantem, ac penè corruentē sanitatem restituit, labefactatas, penequè deiectas vires firmat, molesta corrigit, pellit aduersa, fouet secunda; ita vt non tot syluæ frondes, littus arenas, messis aristas, fretū pisces, aues aera, sydera cœlū, ver flores, hyemis pruinas, racemos ferat autumnus, quot grauissimarum vtilitatum multiplicia genera importat vna Medicina omnibus, quasi disciplinarū sertis redimita ad singularem suū præferendū, & maiestatis, & auctoritatis splendorē; digna, vt quemadmodum, quò Solē magis intuemur, eò admiramur magis, neque assiduo eiusdē visu leue aliquid, aut vile putatur: ita auspicatissimus, & gloriosus ipsius cultus semper floreat ac vigeat validius in nostris animis, nec assiduo ipsius visu quicquā omnino minuatur aut vilescat. Hæc denique, quæ non modo iucundæ pacis cōmoda efficit diuturniora, & suauiora, sed durissima quoque bellorum iuga nō mediocriter leuat, ac lenit. Hęc vna nimirū est, quæ dū efferata bella geruntur, & cuncta vi Martis sacra, & profana miscētur, cruentis squallēt prælijs infecta; omnia cædibus, furore, dolis, tumultu, strepitu telorum, mœrore, metu perstrepunt, ac funestantur; omnia seditionibus, odijs, rapinis perculsa sunt, ac prostrata: dùm inquam omnia in mortaliū exitiū impunè grassantur; cuncta vastantur, rapiūtur, & insontium sæpissimè calamitatibus explentur; armis, minis miserorū corpora fœdantur, dilacerātur, confodiuntur: dùm vicatim prostrata, nonnulla spiritum ægrè trahētia; aliqua ex interceptis, vel corruptis cōmeatibus fame, macieque deformata, alia prorsus exanimata circūspiciuntur, nullo prorsus, vel ordinis, vel sexus habito delectu, vt persæpè serui adoriātur dominos, infimi plebiculę potentissimos, maximèquè factiosos inuadant; crebro vt sternat quis hostem interimit amicū. Adduntur cædes stupris, stupra cędibus. Dū omnia denique in sæuissima hac asperitate, & colluuione rerū, durissimaquè conspiratione, atque infausto humanorū votorū ludibrio horrent, squallent, sordent; vna medicina pyropi instar inter tenebras, vel Solis inter nubes aliquid lucis, & iucunditatis funestæ, ac desperatæ miserorū conditioni affert: hęc vna vulneratos sanare; deiectos, & abiectos erigere; luxatos reponere, intentata, coniectaquè tela educere; fracturas restituere; fistularum sinus, & abscessus incidere; cicatrices obducere; omnibus auxiliari docuit. Vna, quibus non torosi pectoris maiestas; staturæ proceritas, promptus militaris ausus; validū & constans artuū robur quicquā calamitoso quasi omine aduerso profuere suffragatur, & opitulatur Medicina; fortissima, quæ fortissimos seruat incolumes; vtilissima, quę strenuos viros ad benemerendū de humano genere natos, coniuncta ferè exangui cū mor

te vita iterum integros reddit, ac superstites. Hinc fit, vt praeclarissimi quiquè exercitus praeclarissimis sēper Medicis sint instructi. Hinc Teseum, Telamonē, Iasonē, Achillē, Palamedē, Teucrum, & alios nōnullos egregios belli Troiani duces medica facultate etiā claros fuisse varij testantur auctores; varij, siue herbarū, siue pharmacorū vsus ab ipsis inuenti, quos numerare longū esset persuadent. Hinc Alexandrum Macedōnē, Mitridatē regem Ponti; Antiochū Syriae, Dionysiū Syracusanū, Attalū regē Pergami; Alcibiadem, aliosquè clarissimos duces, & reges hac scientia clarissimos fuisse consignatū est historiarum monumentis. Ex quo facilè quispiā intelligat huiusmodi esse medicinae vsū in bellis, in quibus omnibus silentibus disciplinis vnū praestat ius armorū, vt ex ipsius peritia sūmi quique Imperatores, & Principū uirorū ordines non mediocrē sibi laudē cōparare, ac uindicare uoluerint. Praetereo breuitatis studio praeclarissimos semper Medicos quibusque bellis adhibitos, summis cùm honoribus, tùm praemijs cohonestatos; quippè qui in ijs tanto hominū saluti sint vsui, ut nulli unquā uelites, hastati, principes, triarij, uel, si quis alius sit militū ordo; nulli uexilliferi, milites euocati, cēturiones, tribuni, legati, primipili, imperatores ipsi, & alij omnes militares magistratus omnino sint, ex quibus tàm uberes, tàmquè iucūdos fructus unusquisque demetere ac percipere possit. Fēlix sciētia, quae omniū causa sciat, quae una mortalibus prodesse nouit, unaquè omnibus ita queat imperare, ut ipsi nō parere, uel ipsis sit imperatoribus poena capitis: ex quo Aesculapio Phoebi filio gallū ueteres sacrificabāt diei solisquè nunciū, nō modo ut uitae lumē se ipsi debere faterentur, sed ut uni fortissima quaeque ipsi subijci ostēderēt, cū unius galli aspectū leo fortissimus terreatur, ac fugetur. Felix inquā, quae ubique solis instar iucūdissima luce enitescit; ita ut nulla omnino tàm leuissima sit infimi vulgi plebicola, nulla magnatū, & clarissimorum Haeroum tàm summa, & singularis potestas sit, ac potentia, quae potētissimae scientiae non imperio subiaceant, aut beneficio debeant. Digna scientia, in qua vna (quod agere consueuere pij quiq; mortales) diuini numinis admirabilem facilitatem, ac munificentissimam liberalitatē erga aegros, & calamitosos mortales recognoscamus, colamus, amemus, atq; ita prorsus amemus vt deterrimi quique (quod vsu saepissimè venit) tāto beneficio impulsi optimi, impij piissimi reddantur. Votiuas testor tabellas, quibus diuinorum delubrorum parietes sunt conferti, cum quibus quisq; pro restituta corporis incolumitate animū immortali Deo deuouit. Testor sacra quàm multa, quae à lectissimis, & optimis quibusq; sacerdotibus immortali Deo facienda curant pleriq; ex aerumnosis morbis emergentes, cū quibus piè toties animos etiam eidem Deo immolant, atq; offerunt. Egenis,

atq; relligiosis familiis effusissimè pecunias sæpe elargitas, relligionibus additos relligiosos homines; turpissimis veneris flagitijs inquinatissimos plurimos innocentissimos, & incorrupta quadam castitate integerrimos in omni vita redditos. Quàm multos testor superstites ex ægritudinibus fucata humanarum rerum specie, fluxarũ voluptatum, quas malorum escas appellabat Plato lenibus, ac blandis illecebris, & lenocinijs naturæ vt plurimum fallaci iucundi sensus motu irretitæ conciliatriculis prorsus neglectis inter mortales immortalium ducentes vitam fato functos inter cœlites beatissimo Deo felicissimè fruentes, inter homines gloriosissimis miraculis florentes ab Ecclesia sancta in diuorum numerum cooptatos, vt nihil omnino superesset mortalibus exoptandum, quod ipsis ex admirabili disciplina abundè non afflueret, & copiosè redundaret; itaut omnino quod in pinu arbore præter cætera singulare, ac admirabile obseruatur maturos Naturæ sponte quoque anni tempore, quoque mense fructus liberalissimè ferre, atq; præbere, &, quod Plinius de quadam apud Tiburtes Tilia, quam scribit omnibus arborum surculis in ipsius medullam artificiosè adactis, & insitis omni genere pomorum non vulgari spectantium omnium stupore onustam, ac distinctam fuisse, nobis liceat in gloriosa facultate vsurpare, quippe quæ omni ætati, omni æuo, omni conditioni, regioni, paci, bello, faustæ, & infaustæ valetudini, tempestiuos, ac opportunos vtilitatis fructus exhibere, & velit, & valeat, omnibus ita sit, & scientiarum, & vtilitatum generibus expleta cumulatáq; vt vna duntaxat omnium sit cùm vtilitati, tùm necessitati parata iugiter ac destinata. Ex quo medicinam descendentem fingunt, vt indicent vnam facultatem inter omnes maximè conducibilem, quæ ab altissima rerum omnium contemplatione demigret ad actionem: viridi indutã colore, quò ab vna vtilissima quæque trahere sperareque vnusquisque posset, quod tàm singulariter ab omnibus re ipsa comprobatur, vt gloriosum illud Raphaelis Angeli Tobiæ dictũ veluti ipsi maximè proprium in eadem liceat vsurpare: *Opera Domini reuelare, & confiteri honorificum est.* Atque in hoc medicus Angelis mihi videatur simillimus: illi enim Deum contemplantur, hic Dei admirabilia; illi summo fruuntur bono; hic à summo bono commoda plurima hominibus suppeditata nos edocet.

Plini. lib. 17. c. 16.

Tob. 12.

Exposuimus quò licuit pressius nonnulla, quæ gloriosissimæ facultatis nobilitatem, atq; vtilitatem facilè persuadent, & in vulgus emittunt. Essent nunc quò adhuc ipsius splendor ab omnibus cerneretur illustrior percurrenda, quæ in mortales sæuirent incommoda ex ipsius, vel inscitia, vel carentia: inter duo nimirum contraria vnius honestatem alterius declarat turpitudo: nec verendum vtrisque his collatis,

ac perspectis, quasi stimulis admotis quempiam participem rationis excitatum iri ad omni alacritate colenda medicinæ ornamenta. Verùm quis à consilio rei dignitate, & vastitate non reuocetur? Quis tam immēso nō obuiatur Oceano? Quæ acies nō tanta luce victa perstringatur? Quod flumen orationis non exarescat, eloquētia obmutescat? Tollas medicinam, homo in hac Mundi (vt ita dicam) ciuitate semper erit quodammodo hospes; nihil nimirum, vel cognoscet, vel secernet; non modo, quæ in tenebris & obscuritate naturæ posita sunt, non intelliget; verùm momentò in clarissima rerum luce caligabit; vid. bibia, eta nésciet; cuncta temerè fortuitò, nullius stultè, ac impiè vsus purabit. Auferas medicinam, cum eadem subripies scientias omnes; cum vna ipsa earum prima concepta semina in illam sparserit amplitudinem, qua hominum ingenia aluntur, & fruuntur. Adimas medicinam, quibus mutis animantibus ratione præstamus, cedemus necessario industrijs; cum quibus naturæ præsidiis acceptis ad vitam propagandam vtuntur, eadem nos ignoraremus. Detrahas medicinā, è vestigio prouidam naturam sæuitię insimulabis, tanta eris barbarie obsitus, inscitia efferatus, ingrati animi vitio contaminatus, vt eandē mancam, semituratam, decurtatam, hostem, nouercam iactes, quę hominem animalibus omnibus imperaturum, ad immortalitatem conditum, omnibus obnoxium qualitatibus; tamē nudum omnibus exposuerit, cum cæteris variè tegumenta tribuerit, vt cortices, testas, coria, spinas, villos, setas, pilos, plumas, squamas, vellera; neque intelliges hunc nudum nasci, quòd cœlestis quodammodo participet naturæ, minimumquè in ipso terreni sit recrementi, ac varijs ex proprio imperio se possit induere, quæ modo leuiora, interdum grauiora præscribit medicina. Subripias medicinam sæpissimè alimenti vice venenum tibi parabis. Tollas medicinam, tolles idem Prudentiam, Iustitiam, Fortitudinem, Temperantiam, virtutes denique omnes; nimirum, si vsui rerum, & experientiis nititur prudentia, quis inficietur ab eadem eorum vsum perfectè prodire, à qua earumdem deducitur scientia? sic maiores nostri Aesculapij simulacro draconem subiungebant acutissimo visu, excubandi, vigilandiquè acerrima vi præditum, quò facultatem istam prudentiæ matrem ostenderēt. Iustitiā: quomodo enim rum suum cuique is tribuat, qui adeò sit rerum omnium, quibus vniuersitas ista diuino eminet, beneficio, imperitus, vt necessariò etiam, quę Deo, quæ cæteris alijs, quę sibi ipsi debeat ignoret? Fortitudinem, quæ cum sit virtus pro æquitate pugnans, profectò, qui alterutra ipsarum vacat, deseretur ab alia, præterquam quòd quo pacto is illatas iniurias verè propulsare dicetur, qui quotidianas naturæ iniurias cum medicinæ studio eas possit prohibere; patiatur

tamen

tamen illa carens, easdem omnes in suo corpore veluti hostes in obsesso loco debacchari, ac temerè potius quam forciter eã contemnãt disciplinam, in cuius vnius ditione, ac potestate sunt fortisima quæque. Temperantiæ omnium commotionum moderatricis, quæ expetenda, fugiendaquè docet, quo pacto quispiam, vel leuissimum quidem vestigium comminiscatur absq; facultate ista, quæ modum, metam, ac temperamentum omnibus exhibet? Ex quo ijdem erãt apud Aegyptios medici, ac sacerdotes; & Plato in Charmide prodit Magos Xamolxidis, & Abaridis Hiperborei sectatores, animæ, & corporis eosdem esse medicos arbitratos, omniaq; corporis bona, & mala ab anima in ipsum corpus fluere posse, & à corpore in animum; quemadmodum oculorum qualitas prouenit à cerebro, cerebri à toto corpore: quod intelligens noster Galenus; non parum interesse inquit, si puer quàmprimum in lucem est æditus medico sanitatis perito committatur: ita namque ad animi quoque affectus nonnihil lucri faciet, cum animi vitia, & affectus plerumque morbos gignant; seque ęgros non paucos persanauisse solis animi motibus ad debitum motum reuocatis; ad quam etiam corporis, & animi morborum affinitatem, qui vtrorumq; symmetria, ac apto quodam temperamento leuentur, ac tollantur, ostẽdendam veteres Apollini medicinę, vt ipsi putabant inuentori citharam, & musicam omnem etiam arrogasse scribit Gellius. Quid plura? adeò est Temperantię parens medicina, vt ab hac vna suum sortiatur nomen; sic Seneca in quadam ad Lucillum epistola medicinam, & medicos à medio dictos asserit, quoniam videlicet Temperantia est medium inęqualitatis, quę solet fieri ex contrarijs elementis, cuius Temperantiæ in corporibus nostris auctores sunt medici, qui medijs quibusdam, hoc est temperatis rebus sanitatem tuentur. Fac abesse medicinam, aberit illico cum eadem humani huius exilij solatiũ omne; è vestigio vbi te infinito propemodum ærumnarum, laborum, curarũ numero circumactũ intelliges, satius fuisse, vel non nasci, vel proximè natũ aboleri inquies, cùm quotidie, ceù lumen ex lumine, molestias accẽdi à molestijs, in dies magis exasperari nouos dolores, exacerbari cruciatus, ac quasi cicatricibus recrudescentibus miserè semper vulnera refricari, nullum in tanta clade adstipulatorem, in calamitosissimo conflictu propugnatorem inueniens, spem omnem, quę in fundo vasis ab Hesiodo consedisse dicitur ferè prorsus abijcies. Detrahas denique medicinam (intercipienda enim iam est oratio nimis latè patentẽ, quò excurrat campũ, na-

Galen. l. 1. περὶ ὑγιεινῶν.

Gel. lib. 4. cap. 13.

grati animi vitio laborantem; principum virtutũ defectionem; mundum istum carcerem, & carnificinam quandam, veluti illum in quo nulla iucunditate perfundaris, omni calamitate discrucieris; in te ipso desperationem; mala denique omnia. O nobilissimam, & vtilissimã facultatem ad recreanda, & restituenda, tùm corpora, tùm animos hominum effectam, cui tuo iure sapientissimus mortalis diuino spiritu afflatus honorem tribuit, ac statuit, diuinitusque nobis traditam affirmat; quę vna sępissimè veluti preciosissimus lapis in sordidissimis quibusque locis emicans, aliquos nonnunquam generis obscuritate humillimos, rei familiaris angustijs egentissimos: reddit tamen admirabiles, atque quorumuis maximorum principum intimo aditu dignissimos, dùm non tàm mendicitatem, quam medicinã spectemus, fugatis à splendore tenebris. Quid, si hominem offendas, qui ut apprimè honoraretur à gloriosissima scientia, vicissim ipse sua, & nobilitate, & ostentatione diuitiarum alicui esset scientię dignitati, certè, vt quid inter homines diuitum emineret, cum pręcipuis clareret omnibus quę integrum sit quibusque ambire: at contra diuitiarum vbertate abundans semper velit, nolit in summa illa affluentia (saluberrimę cum expers sit facultatis) vtilissima re indigebit, vt non iniuria aureum (sic enim appellabat Socrates diuitem ignarum) mancipiũ dici possit, qui, cum pecunia abundet, possit tamen sibi opponi scientiæ ignoratio, ac pręsertim medicę, qua sibi necessario sit opus, eiusque imperio, vel inuitus est addictus, dum propriam vitam stultè contemnere nolit, eius inquam imperio, quę suo iure non modo tempestiuè, ac opportunè vsurpata, sed productioris etiam temporis, vt egregiè diuus inquit Cyprianus semper tamen vnicè amatur: quid vero non ametur, quæ ita sit bonorum omnium conciliatrix, vt ita splendida, augusta, permanens, amplaq; sit eius possessio, vt medicũ solum diuitem appellarit Esaias, cum dicit *Ego non sum medicus, & in domo mea non est panis.* Ciuicam coronã, quã ciuis ciui, à quo in bello seruatus, hosteq; à suis ceruicibus repulso à morte vindicatus esset teste vitæ, salutisq; perceptæ præbere consueuerat, sic apprimè celeberrimã inter cæteras, vt Muralem, Castrensem, siue Vallarem, Naualem, Oleaginam, Oualem quę, & Myrthea dicebatur, Obsidionalem, Hederalẽ, Populeam, & alias, fuisse scribunt, vt Scipio ille Aphricanus, qui quatuor hostium duces, quatuor exercitus multis vicit prælijs; infestos Carthagini eses ex Hispanijs eiecit; qui in sui admirationẽ quocunq; proficiscebatur, quod inquit Plut. concursum omnis generis hominũ commouebat propter hanc vnam dictitare solitus tradatur, malle se vnum ciuem seruare, quàm mille hostes occidere. Quòd, si tàm laudabile est, vt ita impensè laudatissimus vir aueret, quanta erit censendus

D. Cypr. lib. 5. ep. 13

Esa. cap. 3

Plu. in vita eiusdem

dus

dus gloria prestare non ignarus medicinę professor,qui nō vnum,aut alterum hominem,sed plurimos ab ipsos inuadentibus quàm multis periculis ad vitam conuelendā tuetur? Circumspicite tantisper quicquid degitur æui, vbiq; medicinę vtilitates nō obscurè descriptas par erit intueri; vbiq; ea excellere dignitate,ac vtilitate,vt(quod perfectę virtutis dicebat esse Aristoteles) nullo digno honore,ac laude cōpensari posfit; licet ambo hęc eandem,velut vmbra corpus,assiduè comitētur,de cuius laudibus nulla anteacta,nulla sequēs ætas conticescet. *Aristot. 4. Ethic.* Sileant igitur vt ad vmbilicū iàm,vt aiunt,ducatur oratio;eadē nimirū (Auditores) vestra egregia humanitas, quæ exordienti mihi bellicū cecinit, canit nūc receptui, ni gratissime vestræ facilitati sim longius, quàm parsit progrediens ingratissimus. Sileant inquā sycophantæ nō nulli,qui diuinū istud beneficiū vellicare,irridere,carpere nō verentur omnibus digni malis, qui omnium bonorum matrem turpiter aspernentur,digni certè vt ab hominum commercio explodantur,atq; inter bestias turpissimè amandentur, imo neque inter ipsas: neque enim vllo sunt naturæ vsu digni, qui tanta naturæ bona nequissimè respuant. Digni,qui sæuissimis conflictarentur,& corriperentur ægritudinibus, tantoq; bono orbati suo saperent, ac resipiscerent periculo. Digni inquam, qui infra mortuos ablegentur,qui vnicum hoc vitæ columen, leuamen, solatium non agnoscant,atque intra manium sedes deturbētur, qui salutare Dei opus petulantissimè floccifaciunt ac despicatui ducunt. O furentes homines, imo non homines,sed cadauera omni ratione,& consilio destitutos,omni exutos humanitate, & suorum fortasse, vel improbitate scelerum, vel inscitia,ac nequissimo virtutum odio tamquam Circæo populo redditos omni immanitate teterrimos, efferatos, effrenatos, qui dùm oscè, quod dicitur, & conicè, quæque effutiant, & quæ hauserunt otio contabescentes vitiorum seminario fœdissimè euomant in ipsa miseria flagitiosè elati triumphant, digni triumphi, qui in cauponis,& ganeis insculperentur,ne tàm infamis memoria obrueretur,nisi probis viris contaminatissimus aspectus nauseā prius, quàm risū esset excitaturus. Aegrotent, & hæ irrisiones sint medicamenta; digni, cuius verba reguli instar aspectus proferentibus necem afferrent. Obijciant Rom. bonarum artium studijs, & militari gloria clarissimos viros gloriosam istā disciplinam ita neglexisse, vt eam è patrijs sedibus expulsam in longissimum exilium,quam scelerum pœnam appellat Tullius proiecerint. Testes huius mendacij sunt assidui balneorū vsus, dietæ, & alia

litterarum monumentis. Testis Iulius Cęsar, qui Medicos omnes ciuitate donauit. Testis Augustus, qui in grauissima quadam penuria omnes peregrinos præter medicos Vrbe expulit, Medicos inquam, quibus ex vrbes,(quod Cyrus apud Xenophontem inquit) indigent, quibus benè valere opus est, & quos præsertim Vrbibus vehementer esse necessarios Plato asserit. Testis Plinius, qui cum Romani aliquando Gręcos Italia expulserint, medicos ait excepisse. Expulsere profecto nonnullos potius humani generis carnifices, quàm medicos: medicinam vero ita coluerunt, vt bonarum artium cultores decet. Obijciant seruilem esse disciplinam, etiam Cœlum ipsum facile respondetur ad hanc custodiendam vniuersitatem assiduo motu agitari. Obijciant non Medicum, sed Deum esse sanitatis authorem. O Dęmonum æmulatores homines, qui fucata quadam boni specie bonum ipsum euertere, ac mortalium ingenia irretire, animos perdere intendant. Deus certè prima est boni omnis causa, primus est sanitatis author: eandem tamen & seruat vigentem, & reddit amissam per medicamenta, & ipsorum peritos medicos, atque ita per medicos, vt, qui medicina ab ipsis præscripta non vtatur dummodo ea indigeat grauiter, inquiunt, peccet Antonius Florentinus, ac D. Thomas, atque D. Ambrosius ægrotum illum, qui non cauerit ab interdictis à Medico sibi ipsum propriæ mortis reum esse apertissimè ait. Obijciant turpissimis quibusque addictam; neque se flagitiosissimos cernant, dum optima re abutuntur, vel hoc vno enim non cotaminatissima modo sed optima, quę turpissimis ad hominum salutem vtatur est medicinæ nisi fortasse illud vnum sit medicis vitio vertendum, quod cum improbissimis istis hominibus nonnunquam versentur, impurissimis hisce identidem medeantur; at quemadmodum sol per impurissimos locos pertransiens iugiter tamen innato splendore cõspicuus nullam prorsus maculam contrahit, nihil fœdatur; à rebus autem putidis eleuat fœtorem, ab odoratis odorem, ita omnino nil mirum videri debet, si tam praua sit huiusmodi hominum consuetudo, vt dum ipsos cohonestet, adiuuetquè integerrima, & planè diuina disciplina, ab ijsdem ipsa omnibus conuitijs, ac iniurijs dehonestetur. Scitum est illud Fabij Maximi nec contumelia, nec ignominia virum probum affici posse. Quin imo ceu in æneum murum coniecta iacula retorquẽtur huiusmodi scommata, & iurgia in iacientem. Obijciant disciplinam istam superuacaneam, cum certus vitæ terminus sit constitutus. Medicos rem, quæ tanti est momenti quanti est hominis vita sæpissimè in disputationem reuocare, & alia nonnulla, quæ irrisione potius, quàm confutatione indigent; Solonis illud velim hoc loco Auditores in memoriam reuocetis. In magnis scilicet rebus administrãdis omnibus

placere

Suetonius in ej(us) vita. Xenophon. lib. 1. Plato 3. de Repub. Plin. li. 29 cap. 1. Ant. Flor. 4 parte summæ titu. 7. cap. 1. D. Thom. 2. 2. q. 97. ar. 1. in fi. D. Ambr. in li. de paradiso c. 6. Plutar. in vita Fabij Max. Plutar. in vit. Solon.

placere nimis laborioſum, ac difficile eſſe. Quæ improbè dicta ſunt probè ſpernantur, nimirum fruſtra rationes afferantur rationis expertibus, quiq; ita ſunt indociles vt nulla demonſtratio, nulla Rhetorica imperitiſſimos animos perſuadere vnquā poſſet, vel inflectere, qui rationū luce, ceù ſole cœnij potius obdureſcant, quiq; nulla ingenuitate prædti in ijs ſuam dignitatē collocarint, quę dignitatis cauſa alii ceù infeliciſſimos ſcopulos auerſentur, atq; vnum abdominis ſtudiū, & inſcitiam adoptantes in vna ipſa ſibi turpiter lenocinantur; ac plaudent, vnam eiuſdem laudem habens turpiter in vos's. Arcadię fontem quendā eſſe ſcribunt, quem Clitorium vocant, ex quo, qui bibunt vini tedio afficiuntur. Illud idem vſu uenit (auditores) bonarū artium ſtudia conſectantibus, vt ſcilicet dū erudita earum præcepta imbiberint quaſi vinolētos, excordes & fatuos homines ipſarū inſcios, & obtrectatores aſpernētur, faſtidiātque. Palmam inter arbores adeò firmam, & proceram eſſe ſcribunt, vt nitatur cōtra pondus; Laurum à fulmine non tangi; qualdā ēt apud Indas arbores eſſe ſcribit Plinius tam ſingularis altitudinis, vt ſagittis ſuperari nequeant: Hebenū, Laricem, Cedrum, Iuniperum cariem non ſentire, ac poſtremū in igne ſuauiſſimum odorem efflare tradunt. Aurum inter metalla æruginem numquam contrahere; in eodē igne non modo non abſumi, ſed pulchrius reddi fertur; ita oīno glorioſiſſima iſtæc diſciplina, in qua (vt egregiè noſter ait Hippocrates, quē ſuo iure admirabilem omnium rerum magiſtrum appellat Galenus) omnia, quæ ad ſapientiam poſtulantur egregiè inſunt; non modo non ſordeſcit maledictis inuidorum; ſed omnino magis ſemper eniteſcit: ad illud peruenit gloriæ faſtigiū, vt prorſus negligat ſuo iure culpas oēs, quas in ipſam tranſferri poſſe cuncti ſibi falſo perſuadeāt; omnes reddit irritos conatus imperitorū huiuſmodi hominuū, qui obtrectationibus ſaginantur: ijdē non medicinæ, & ſciētijs, ſed ſibi ipſis ſunt infenſi: memini, n. optimè legiſſe me apud non obſcurū quendā authorem, Palladē armatā fingi, Gorgoniſq; caput, terroris imaginē in pectore geſtantē, quò facilè indicetur vnāquamq; ſcientiā ſuis ſatis ſuperq; eſſe præſidijs inſtructā, quibus maledicos deterreat ignaros; ijſdē itaq; homines iſti ſeipſos polluūt, ac dehoneſtant criminibus, quorū reā eſſe medicinā aſſerunt. Verùm hoc ipſum huic ſcientiarū dominę ſinamus cum ſummis Principibus, & Regibus commune; qui licet benè agant, malè tamen, vt plurimū ſemper audiūt; apud præſertim vulgū ignarum, omnia ſua voluntate, ac voluptatē metien; & quæq; ſuo non iudicio, ſed arbitrio librantem, exoptantē ſtuiſ inīè in optimis bonis; neq; ... is collineare poſſit, qui

Io. Raui. Textor ca. de mirabi. aquarum naturæ.

Hipp. libr. de decenti ornatu.

Gal. lib. 2. de tēperamentis.

Phornutus libr. de natura Deorum.

disciplinis, quasi nodum in scirpo quærunt, nugatoria, ludicra, & scurrilia, laboris inimicam desidiam, inanes stultitiæ comites curas, iuueniles, leues, ac tumidos fastus, quibus nonnulli superfluentes, tam inaniter, quàm insolenter exultant; deterrimam infamiorũ omnium scelerũ matrẽ auaritiam, quę ab omni cùm diuino, tùm humano honore, diuitiarum, quæ eò fit ardentius, quò affluit copiosius, & fuerit honoris causa, facit diuortium; lubricas voluptates, in quas quisq; belluarũ ritu, sensu falsa amœnitate delibuto duce, procliuis, & præceps ruat afferant in mediũ, non sepositas, salebrosas, varijs anfractibus, vepribus, dumetis obstructas musarum sedes, & implicatissimos mæandros, vt probè sciunt, qui gloriosum istud iter sunt emensi; profectò aliqua ipsorũ ad fugiendũ fraus, si non ad sequendũ laus aduertetur. Cùm & isti laudent, vel vituperent, non medicinã, certè obsecundabimus nostre loquentibus aures, vt saltem, si non ineptias irrideamus depravatã huiusmodi conditionẽ corrigamus: dum aut dete (quod dicitur) theoninо rodere, maledictis proscindere, ac incessere gloriosissimam istam omniũ scĩtiã doctrinarũ facultatẽ conantur, nihil omnino tanta insulsitate, inscitiaq; cõmoueamur, quippe q; tantũ omnino indigna sit sapientum auribus, quantũ digna insipientum linguis, nec mirum esse linguas maledictis scatere, quorum animi omnis sint cognitionis expertes. Sic Licinius Imperator bonas artes pestẽ publicã vocarẽ solitus traditur, quarũ adeò erat ignarus, vt nẽ decretis quidem subscribere posset. Vna igitur sit ipsis excusatio eorum inscitia; vna, quę quondam quibusnam Pyrrhum fortissimum ducẽ, quem Antigonus, atq; Annibal omnium ducum primũ peritia, & sagacitate iudicarunt, calumniantibus fuit admissa; quòd s. plura adhuc in ipsum iurgia iactassent, si plus vini hausissent. Quamobrem quęlibet dignissimę scientię dignitati minus consona verba fundant; tantã planè lucem, ac veritatem nequicquã inobscurare, vel labefactare poterunt, qui sua sunt inscitia obscurissimi. Nos igitur (auditores) impurissimas hasce ineptias, obstrepentes istas leuissimorum obtrectatorũ voculas contemnẽtes, diuinum medicinę munus toto pectore colamus, plena manu, acerrimá contentione certatim collaudemus, in quo ita solidę, ac inclytæ nobilitatis partes omnes non adũbratæ, sed expræsę collucent, vt, vel nobilitas omnis ab eo fluxisse, vel in idem mirificè, ac munificè videatur confluxisse; itaut nihil omnino in ipso sit, quod nobilitatem nõ personet, ac testificetur; nulla vicissim nobilitas, quę ipsum nõ predicet, atq; cõmendet; in quo, siue cognitionẽ quæramus huiusmodi est, vt, quod de Isidis tosa fabulantur poetæ cõmestam vertisse asellum in hominem, aut de Pactolo fluuio illius regis ablutione, à quo auspicatissimus tesserarũ iactus duxit nomen aureas arenas cõtraxisse; vel de Pegaseo

Plutar. in vita Pyrrhi.

gaseo

gaseo equo, quem montis Parnasi saxum vngula quatientem perennem aperuisse fontem Poetæ mentiuntur, verè de ea possint affirmari: nimirū ea est felicissimę facultatis cognitio, vt rudē, & barbarū queq; qui sedulum in eā conferat studium omni excolat, expoliat, locupletet, peritia disciplinarum. Quòcirca Diogenem ferunt in vno medico, & philosopho hominem vocare solitum animalium omnium sapientissimum; in cæteris vero ineptissimum. Lucianus cæteris disciplinis Medicam honoratiorē vocat. Deniq; idem Hyginus tanti eximiam, & planè diuinā singularis boni cognitionem fecisse Athenienses scribit, vt ab eius studio seruos prohiberent tamquā maximè liberalem disciplinā seruili animo indignam: atq; Augustinus Anconitanus, & Antonius Florentinus multiplicis cognitionis, ac non vulgaris doctrinæ viri adeò diuinum esse ipsius studium affirment, vt spurios ipso interdicendos omnino censeant. perfectissimam namque disciplinam non deberi ab imperfectissimis cognosci, dignissimā ab indignissimis fortasse sunt opinati; quod licet, neq; lege sancitum, neque consuetudine fuerit vnquā receptum ad studiorum forsitan fouendam, ac retinendam libertatem: sat mihi tamen sit grauissimorum virorum de gloriosissima disciplina honorificentissimam opinionē minimè præterijsse. Tàm varia, copiosaq; igitur cognitione (vt ad id deflectat, vnde discessit oratio) exuberat, ac exundat admirabilis disciplina, vt suo ad nos interuētu perlucidus, & suauissimus doctrinarum, felicitatumq; fons verius, quàm à Pegasei vngulæ ictu promanarit, à quo tàm multa hauriantur, tàm opportuna, & salutaria bona, quæ omnia superent gemmarum, & auri pretia, vt verissimè dici possit ipsius veluti scientiarum reginæ cognitione aurea euadere ingenia, quippequæ eam possideant facultatē, quæ instar columnæ cuiusdam in foro Romano collocatæ, in qua incisæ erant omnes Italię viæ, omni scientiarū apparatu instructa sit, atq; exornata, itaut ipsius etiam peritorum aurea omninò videātur verba, gemmeæ, sententiæ; auro nimirū penduntur, tanta prorsus tantę habetur doctrinę ratio. Quocirca, cum sapientissimus Salomon scriptis sapiētiam ędere, ac contestari suam aueret, plurimos ad medicam facultatem spectantes libros litteris tradidit; nimirum optimè intelligebat vnam Medicam facultatem ea esse quasi doctrinarū dote, ac suppellectile auctam, & illustratam, huiusmodi effetbuisse, ac superfluxisse ex vna peritię copiam, vt eadē hominem vsquequaq; doctissimū posset indicare. Par igitur erat, vt omni cognitione vir cumulatissimus omni cognitione referta doctrina maximoperè se illu-

Hyginus salutariū cap. 274.

Lucianus de medico abdicato.

Augustin. Anconitanus lib. 6. de libert. Ecclesiast.

Antonius Floren. par. 3. sua summa titu. 7. c. 2.

Columnā refert Plutarchus in vita Galba.

Glos. in l.

reditatem ab hęrede tamquã ab indigno, qui medicos defuncto, dùm ægrotaret non adhibuit: & iure optimo hæreditario iure is abdicari debet, qui cõis parentis Naturę hęreditatem suis genitoribus denegarit, atq; omniũ is est fortunarum vsu abrogandus, qui vtilissimum hanc rę munus, quo nullum magis è re, atq; vsu omniũ esse, à nullo ferri, ac percipi maiores posse vtilitates est censendũ non fuerint dum possent iis impertiti, per quos ipsi tàm multis fruũtur eiusdem naturæ beneficijs. Non modo igitur corpus, & dùm ægrè, & dum bellè, ac benè se habet præclarissimas cõtrahit, & haurit à medica facultate vtilitates, sed animus ipse, quo vno in Adam sano sana fuere omnia, infirmo misera vicissitudine cuncta infirma euasere. Neq; aliud, quod Diuinus Plato asserit, dùm corporis salutem studiosè affectãt Medici omnino student, quàm syncerã, ac integrã quoq; animi incolumitatẽ fouere, ac tueri: animi nimirum mores corporis temperamentũ consectari sa sissimè disputare Galenum ipsum apertissimè cõstat; itaut illud omnino, tùm quoad cognitionem, tùm quò ad vtilitatem attinet sit asserendũ, quod Chaldæi, & Aegyptij de homine dicebant Hymenæũ esse, atq; coniugium humanarũ rerum, & diuinarum. Quocirca omnia vtilitatum, oĩa nobilitatũ genera, vt poeticã vitemus anaphoram, simul sunt in Medica facultate copiosè congesta, connexaquè; oĩa longiore verborum ambage prætermisso (nimirum gratissimũ vestrum silentiũ longo sermone detentum, aliquo iàm tandem esset silentio compensandũ) oĩa inquam bona in vno sunt collecta, collocata. & cõprehensa bono omni oratione maiori, quod nullo tollatur ornamento, nulla vituperatione minuatur, quod, si quis affatim laudare conaretur studere idem Solis Meridiani splendorem cerea face succensa illustrare; si quis probris, & maledictis tantæ rei gloriosam dignitatẽ culpare, violareq; aggrederetur, moliretur idẽ, dùm tàm impia blateraret, offundere tenebras Soli, inficiari Cœlum; quæ omnium subijciuntur, ac obijciuntur aspectui ea ex sensu, & ratione penitus amouere, obliterare, conterere. A pumice (quod Plautus aiebat) aquã quærunt, qui dignas laudes tanto bono ab humano exquirunt ingenio; mihi (quod Tibulliana est sententia) in magnis sat sit voluisse: neq; maiori, quas prætermitto laudes iniuria, quàm eæ, quorum meminerim honore afficiantur, sed omnes per sese honorificentissimę omnibus cohonestentur honoribus, prædicentur encomijs, suspiciantur admirationibus; communiquè iugiter sermone; ac lætitia intimè, & enixè celebretur tamquam optimum, gloriosissimum saluberrimum, diuinum bonum Medicina. Dixi.

Plato in Cratilo.

FINIS.